

Stanisław Flejterski, Max Urchs

Elementy filozofii i metodologii nauk ekonomicznych

Perspektywa kryzysowa

Dylematy i wyzwania stojące przed ekonomią i finansami w konsekwencji globalnego kryzysu ostatnich lat. Podręcznik akademicki dla studentów II i III stopnia studiów wydziałów i uczelni ekonomicznych.

druk pdf epub mobi

edu-Libri

Fragment książki
materiał promocyjny

Elementy filozofii
i metodologii
nauk
ekonomicznych

Perspektywa kryzysowa

Stanisław Flejterski, Max Urchs

Elementy filozofii i metodologii nauk ekonomicznych

Perspektywa kryzysowa

edu-Libri

Kraków–Legionowo 2015

© edu-Libri s.c. 2015

Redakcja merytoryczna i korekta: Agnieszka Niegowska

Projekt okładki i stron tytułowych: GRAFOS

Recenzent: prof. zw. dr hab. Jan Krzysztof Solarz

Publikacja powstała dzięki finansowemu wsparciu
Santander Universidades i Uniwersytetu Szczecińskiego

Wydawnictwo edu-Libri
ul. Zalesie 15, 30-384 Kraków
e-mail: edu-libri@edu-libri.pl

Skład i łamanie: GRAFOS
Druk i oprawa: OSDW Azymut Sp. z o.o.
Łódź ul. Senatorska 31

ISBN (druk) 978-83-63804-61-9
ISBN e-book (PDF) 978-83-63804-62-6
ISBN e-book (epub) 978-83-63804-63-3
ISBN e-book (mobi) 978-83-63804-64-0

Spis treści

Wstęp	7
Część I. Elementy filozofii nauk ekonomicznych	
1. Co to jest nauka?	17
1.1. Tradycyjny obraz nauki	18
1.2. O statusie eksperymentów naukowych	19
1.2.1. Wpływ technologii obserwacyjnej	20
1.2.2. Myślę, więc się myślę	22
1.2.3. Planowany postęp naukowy?	25
1.3. Teoria a eksperymenty	27
1.3.1. Regres eksperymentatora	27
1.3.2. Eksperyment krzyżowy	28
1.4. A zatem czym jest nauka?	31
1.5. Nauka i pseudonauka.....	32
1.6. <i>Mundus vult decipi?</i>	35
1.7. Zdegenerowana nauka.....	36
1.8. Czy nauka ma swój kres?	38
2. Koncepcje teorii nauki	41
2.1. Koło Wiedeńskie – kryterium sensu	41
2.1.1. Nauka wolna od wartości?	43
2.2. Karl Raimund Popper i jego filozofia nauki	45
2.3. Od koncepcji standardowej do metodycznego anachronizmu.....	52
2.4. Nowa teoria nauki	53
2.5. Struktura rewolucji naukowych	54
2.5.1. Model paradygmatów Kuhna	54
2.5.2. Schemat schodkowy	56
2.5.3. Teza o nieokreśloności	57
2.5.4. Kuhn i metodologia Poppa	58
2.6. Metodologia badań naukowych według Lakatosa	59
2.7. Racjonalność decyzji wyboru teorii.....	62
2.8. Anarchistyczna filozofia nauki Feyerabenda.....	64
2.9. Co jeszcze się działo?	66
2.10. Łaciaty świat według Cartwright.....	67

3. Konstruktywizm społeczny – mocny program socjologii wiedzy	69
3.1. Filozofia konstruktywizmu	69
3.1.1. Konstruktywizm radykalny	71
3.1.2. Konstruktywizm społeczny	72
3.2. Krytyka konstruktywizmu	73
3.2.1. Społeczna konstrukcja chorób psychicznych	73
3.2.2. Afera Sokala	74
3.3. Konstruktywistyczna prawda?	76
3.4. Perspektywa nauk kognitywnych	77
3.5. Alternatywa	79
4. Podstawowe pytania filozofii ekonomii	81
4.1. Jakie są standardy?	85
4.2. Dlaczego ekonomia wydaje się często złą matematyką stosowaną?	91
4.3. Bez kompleksowości nie ma nauki	95

Część II. Elementy współczesnej metodologii nauk ekonomicznych

5. Nauki ekonomiczne w systemie nauk	103
5.1. Metodologia nauk a metodologia nauk ekonomicznych	103
5.2. Pojęcie nauki	109
5.3. Cechy i kryteria nauki	111
5.4. Funkcje nauk ekonomicznych	117
5.5. Osobliwości nauk ekonomicznych	121
5.6. Ogólna klasyfikacja nauk a nauki ekonomiczne	126
6. Relacje współczesnych nauk ekonomicznych z innymi naukami	134
6.1. Wielo- i interdyscyplinarność z perspektywy nauk ekonomicznych	134
6.2. Filozofia	139
6.3. Socjologia	141
6.4. Psychologia	145
6.5. Historia	148
6.6. Geografia	150
6.7. Demografia	151
6.8. Matematyka i nauki pokrewne	153
6.9. Nauki polityczne i stosunki międzynarodowe	159
6.10. Nauki prawne	161
6.11. Etyka	163
6.12. Neuroekonomia, neurofinanse, neurozarządzanie	166
7. Nowy paradygmat nauk ekonomicznych w warunkach gospodarki wysokiego ryzyka i procesów globalizacji	169
7.1. Procedura i metoda badań w naukach ekonomicznych	169
7.2. Niepewność i ryzyko we współczesnej gospodarce i finansach	180
7.3. Procesy globalizacji a światowy kryzys finansowy 2007/2008+	183
7.4. Stare i nowe podejścia metodologiczne w naukach ekonomicznych	195
7.5. Nauki ekonomiczne – <i>quo vaditis?</i> W kierunku ordoekonomii?	204
Bibliografia	209
Indeks	223

6. Relacje współczesnych nauk ekonomicznych z innymi naukami

6.1. Wielo- i interdyscyplinarność z perspektywy nauk ekonomicznych

Rozwój nauki określić można współcześnie dwiema charakterystycznymi cechami. Daje się zaobserwować dość szybki proces pogłębiania się specjalizacji nauki, wyodrębniania się ze „starych” dyscyplin, o wiekowych tradycjach, nowych dziedzin nauki zajmujących się badaniem stosunkowo wąskich wycinków rzeczywistości. Procesowi temu – mającemu również miejsce w naukach ekonomicznych – towarzyszy proces integracji, zbliżania się, przenikania poszczególnych dyscyplin naukowych. Konieczność integracji nauk ekonomicznych wynika stąd, że rzeczywistość społeczno-gospodarcza, stanowiąca przedmiot badań, nie jest podzielona na części, lecz stanowi całość. Wysoki stopień złożoności zjawisk i procesów ekonomicznych, potrzeby współczesnej praktyki gospodarczej, konieczność szybkiego poznawania przebiegu zjawisk i dokonywania prawidłowej ekstrapolacji zarysowujących się tendencji – wszystko to powoduje, że rozważania ekonomiczne muszą mieć charakter wielostronny i zespołowy. Konieczność rozwiązywania przez naukę coraz bardziej skomplikowanych zadań, wymagających analizy przy udziale różnych specjalistów, z różnych punktów widzenia, rodzi potrzebę rozwoju tak zwanych badań wielo- i interdyscyplinarnych (interdziedzinowych). Postęp nauki wymaga przekraczania granic dyscyplin, a na ich „skrzyżowaniu” powstają często nowe idee i ważne odkrycia.

Jeżeli przedsięwzięcia gospodarcze mają mieć racjonalny charakter, to muszą być oparte na rozległej wiedzy, wykraczającej coraz częściej nawet poza zakres nauk ekonomicznych. Żaden człowiek, zwłaszcza polityk, praktyk gospodarczy czy naukowiec, nie może się dać zepchnąć do roli robota z racji wyboru jakiejś węższej specjalizacji. Specjalizacja nie tylko nie wyklucza rozległej orientacji, ale wręcz ją zakłada, w przeciwnym bowiem razie specjalista mógłby się łatwo zagubić w powodzi różnych faktów (nieprzypadkowo rozróżnia się zarówno specjalistów, jak i tzw. generalistów).

Współcześnie części środowiska ekonomicznego brakuje jeszcze umiejętności i odwagi myślenia interdyscyplinarnego, mimo że ekonomia dokonała adaptacji wielu metod badawczych innych dyscyplin naukowych, wiążąc się z dyscyplinami nowo powstałymi. Tezą programową rozwoju nauk ekonomicznych o szczególnym znaczeniu staje się obecnie nastawienie na interdyscyplinarność, a zatem na tzw. podejście kompleksowe. U jego podstaw leży związek wszystkich aspektów badanych zjawisk i procesów, fakt, że każdy z tych aspektów może być rozpatrywany tylko jako względnie samodzielny, a wreszcie różne style pracy poszczególnych dyscyplin współdziałających ze sobą w celu poznania jednego problemu. Bez badań kompleksowych, w których uczestniczą różne nauki ze swoimi specyficznymi metodami i aparaturą pojęciową, nie można obecnie uzyskiwać osiągnięć naukowych na wielu odcinkach.

Przykładów zagadnień, których analiza i rozwiązanie wymagają udziału nie tylko ekonomistów, ale też specjalistów z wielu innych nauk, jest współcześnie coraz więcej. Niemal wszystkie ważniejsze dla gospodarki problemy wskazują na konieczność badań interdyscyplinarnych. Trudność analizy ekonomicznej wynika między innymi z tego, że zajmuje się ona procesami, na które oddziałują czynniki zarówno ekonomiczne, jak i pozaekonomiczne. W ekonomii, finansach, zarządzaniu wszystko ze wszystkim się łączy, wszystko na wszystko oddziałuje. Znana zasada *ceteris paribus* (przy innych warunkach niezmiennych) jest często stosowanym założeniem ułatwiającym analizę, ale też nierzadko wprowadzającym zbyt poważne uproszczenia.

Niekiedy na styku istniejących dyscyplin powstają pewne subdyscypliny, które adaptując niektóre metody stosowane przez nauki samodzielne, służą badaniu ważnych wycinków lub aspektów procesu gospodarowania. Społeczeństwo ludzkie – najbardziej złożony obiekt stanowiący przedmiot nauki – nie jest jakimś mechanicznym zbiorem różnych autonomicznych sfer życia społecznego, lecz stanowi całościowy system znajdujący się w stanie nieustannej zmienności.

Postulat stosowania w sferze badań ekonomicznych podejścia interdyscyplinarnego, kompleksowego czy systemowego jest szczególnie istotny współcześnie, w warunkach stałego wzrostu stopnia złożoności życia gospodarczego. W jego labiryncie nie sposób się już poruszać bez znajomości rozmaitych dyscyplin spoza nauk ekonomicznych. Nikogo już dzisiaj nie zadowala wyłącznie analiza jakościowych aspektów gospodarowania. Jeżeli do rejestrowania tendencji rozwojowych, do analizy aspektów jakościowych wystarczała i wystarcza niekiedy jeszcze materiał historyczny, to do konkretnych rozstrzygnięć niezbędnych w praktycznej działalności trzeba prowadzenia analizy struktur różnych układów gospodarczych i konkretnych relacji ilościowych, algorytmów matematycznych itp.

W tym miejscu warto przedstawić części składowe tzw. zmysłu naukowego (fr. *l'esprit scientifique*) czy też w innym ujęciu myślenia naukowego lub postawy naukowej [Kamiński, 1998, s. 246–427]. Należą do nich:

- „węch” problemowy oraz intelektualna dociekliwość i deliberatywność (dopóki nie ma właściwie postawionego pytania, nie ma nauki),

- śmiałość i inwencyjność myśli (postęp nauki opiera się na niepokornych uczonych, którzy potrafią oderwać się od schematów),
- krytycyzm i ostrożność (tam, gdzie kończą się wątpliwości, kończy się nauka),
- systematyczność, ścisłość i precyzja (jasność myśli i oszczędność słów stanowią mając nieodzowne atrybuty sformułowań naukowych),
- wszechstronność i bezstronność (umysł naukowca powinien podchodzić do spraw z różnych stron, nieodzowna jest też emocjonalna neutralność),
- rozległa kultura w danej dziedzinie wiedzy (należy nawiązywać do dotychczasowych osiągnięć, a zatem niezbędna jest głęboka znajomość przedmiotu dociekań).

Nauki ekonomiczne stanowią – podobnie jak i sama rzeczywistość gospodarcza – ściśle zintegrowaną całość. W praktyce nie ma żadnej precyzyjnej linii demarkacyjnej między poszczególnymi dyscyplinami i subdyscyplinami, natomiast istnieją między nimi różnorodne i wielopłaszczyznowe powiązania, istnieje – a w każdym razie powinna istnieć – stała wymiana myśli i spostrzeżeń. Skądinąd rozumiałe rozpatrywanie rzeczywistości gospodarczej przez oddzielne dyscypliny i subdyscypliny może być uzasadnione głównie trudnością pełnego i równoczesnego ujęcia wszystkich problemów.

Jedną z głównych przesłanek względnej niedojrzałości nauk ekonomicznych jest niezdolność tradycyjnych dyscyplin do pełnego objęcia przedmiotu i zakresu rzeczywistości. Podejścia monodyscyplinarne okazały się niewystarczające do pełnej analizy naukowej, chociaż każda z dyscyplin ma własne osiągnięcia i jest w stanie wskazać niektóre prawidłowości rozwojowe. Nie chcąc pokusić się w tym miejscu o generalną ocenę stopnia rozwoju i „dojrzałości” nauk ekonomicznych, można zauważyć, choćby na podstawie znajomości bogatej literatury, że w Polsce raczej nadal dominują ujęcia monodyscyplinarne. Trudno byłoby odmawiać im zalet, jednak można wyrazić pogląd, że w wielu przypadkach bardziej wartościowe okazałyby się ujęcia wielodyscyplinarne (współistnienie wielu dziedzin), a tym bardziej interdyscyplinarne (współdziałanie wielu dziedzin).

Wyrażona tu „nostalgia” za ujęciami synoptycznymi, wielo- i interdyscyplinarnymi, ma współcześnie szczególnie silne podstawy. Bogate w zaskakujące wydarzenia i doświadczenia ostatnich lat, wyróciły dawny system rozumienia i wartościowania zjawisk ekonomicznych, nie wprowadzając na jego miejsce nowego. Dlatego też zaobserwować można często swoisty kryzys zaufania do ekonomistów. Rzeczywistość ekonomiczna (mega-, makro-, mezo- i mikroekonomiczna) stanowi *de facto* ściśle zintegrowaną całość.

Czy nauki ekonomiczne (ekonomia, finanse, nauki o zarządzaniu) są odrębną, a przy tym „dojrzałą” dziedziną nauki? Przyjmijmy, że dyscyplina naukowa to część nauki, jaką – na danym szczeblu jej rozwoju, w danym miejscu i czasie – może jeszcze skutecznie (w zakresie twórczego rozwijania systemu zadań naukowych i w zakresie nauczania wyższego) uprawiać przeciętnie zdolny pracownik naukowy [Zieleniewski, 1966, s. 15–16]. Jest to pogląd interesujący, jednak nie daje on w miarę precyzyjnej odpowiedzi na zadane pytanie.

Odpowiedzi takiej nie udzielił również wspomniany już Thomas S. Kuhn, który wprowadził do rozważań na temat metodologii nauki pojęcie paradygmatu, rozumiejąc przezeń zbiór oryginalnych i atrakcyjnych przekonań teoretycznych (założeń, praw, teorii itp.) powszechnie w danym czasie uznawanych. Uczestnictwo dużej grupy badaczy w jednej naukowej wspólnotie, „szkole”, i wynikająca z niego jednomyślność miałyby być niezbędnymi warunkami nauki instytucjonalnej, to znaczy ukształtowania i trwania określonej zwartej tradycji badawczej [Kuhn, 1968, s. 27]. Powstanie paradygmatu świadczyć miałyby o dojrzałości danej dyscypliny naukowej. Pogląd taki, posiadający niewątpliwie walory teoretyczne, budzi jednak określone wątpliwości w konfrontacji z praktyką. Chodzi przykładowo o to, że paradygmaty wpływające na pracę uczonego i warunkujące jego badania mogą być bardzo różne. Sprawa komplikuje się zwłaszcza wówczas, gdy przechodzi się do poszukiwania paradygmatów poszczególnych, coraz bardziej wyspecjalizowanych dyscyplin, występuje tu bowiem raczej krzyżowanie się, nakładanie się na siebie wielu rozmaitych paradygmatów niż obowiązywanie jednego, powszechnie akceptowanego. Trudnością najważniejszą, zmniejszającą użyteczność poglądów Kuhna, jest jednak brak teoretycznych wskazówek co do tego, jakie założenia mają charakter paradygmatyczny, stwierdzenie, że są to założenia powszechnie przyjmowane, jest bowiem mało ścisłe i tym samym niewystarczające jako odpowiedź na postawione pytanie o kryterium wyodrębniania samodzielnych dyscyplin naukowych.

Czołowi reprezentanci nauk o zarządzaniu (np. L. Krzyżanowski, A.K. Koźmiński, A.M. Zawisłak) niejednokrotnie zauważali, że nauki te znajdują się w stadium przedparadygmatycznym. Wśród głównych przyczyn niezadowolającego stanu ich rozwoju wymieniano między innymi:

- jednostronność orientacji poszczególnych kierunków (szkół) i poszczególnych uczonych, wynikająca z preferowania jakiegoś aspektu badawczego, a więc z przyjmowania dość wąskiego „kąta widzenia”, a przy tym utrzymywania, że tylko wybrana orientacja jest jedynie słuszna,
- rozbieżności terminologiczne, wynikające ze swobodnego wprowadzania przez uczonych własnych terminów lub przyswajania terminów zapożyczonych z innych nauk,
- niedostatki metodologiczne, wynikające z preferowania przez uczonych pewnych tylko metod i zabiegów badawczych oraz dość bezkrytycznego przyjmowania metod właściwych dla innych nauk,
- nieuporządkowanie dorobku teoretycznego (brak rejestru podstawowych terminów i twierdzeń), co uznawane było za główną, bezpośrednią przyczynę niedostatecznego postępu w realizacji celów tej nauki²³.

W tym świetle spróbujmy – możliwie syntetycznie – prześledzić powiązania między ekonomią (finansami, zarządzaniem) a niektórymi innymi naukami, spo-

---

²³ Zob.: [Krzyżanowski, 1985, s. 78 i nast.]. Chociaż ta „samokrytyka” pochodzi sprzed ponad trzydziestu lat, wydaje się, że również teraz zasługuje ona na refleksję.

łecznymi i nienależącymi do tej grupy, przy czym będącymi w stosunku do ekonomii zarówno naukami szczegółowymi, jak i naukami od niej ogólniejszymi. Warto zatem wskazać, że stosunki pomiędzy dyscyplinami różniącymi się stopniem ogólności swoich pojęć i twierdzeń mogą polegać na tym, że:

- dyscyplina szczegółowa korzysta przy formułowaniu swoich twierdzeń z pojęć dyscypliny ogólniejszej,
- podstawowe pojęcia dyscypliny szczegółowej mogą być definiowane przy użyciu pojęć dyscypliny ogólniejszej,
- pewne twierdzenia dyscypliny szczegółowej wynikają z twierdzeń dyscypliny ogólniejszej; gdy takie zjawisko zachodzi, to można powiedzieć, że twierdzenia dyscypliny szczegółowej znajdują wyjaśnienie w twierdzeniach dyscypliny ogólniejszej.

Ekonomia jest podstawą wszystkich nauk ekonomicznych, a zatem zarówno pozostałych ogólnych, specjalnych (pomocniczych), jak i ekonomik szczegółowych. Oznacza to, że przedmiot i metoda ekonomii są, najogólniej rzecz biorąc, przedmiotem i metodą wszystkich ekonomik szczegółowych. Główna różnica pomiędzy ekonomią a ekonomikami sprowadza się do zakresu ujęcia przedmiotowego (cały organizm gospodarczy, jego część) i stopnia szczegółowości (szczebla konkretyzacji).

Szeroko rozumiane nauki ekonomiczne są wielowątkową dziedziną (zbiorem dyscyplin) z pogranicza. A zatem można zaryzykować tezę, że przy badaniu współczesnej gospodarki, w tym przykładowo rzeczywistości finansowej, tradycyjne, to znaczy monodyscyplinarne, ujęcia coraz częściej okazują się być mało adekwatne, niewystarczające z punktu widzenia złożoności i zmienności przedmiotu badań.

W tym miejscu należy zaakcentować, że między ekonomią, finansami, zarządzaniem a wieloma innymi dyscyplinami istnieją, a w każdym razie istnieć powinny, silne związki²⁴. Dla pełnego zrozumienia zjawisk i procesów ekonomicznych konieczna jest rekonstrukcja kontekstu, w jakim one przebiegają. Niezbędne jest więc odwoływanie się do rozmaitych dyscyplin, od filozofii i metodologii nauk poprzez socjologię, psychologię, historię, geografę, demografię, matematykę i dyscypliny pokrewne, nauki polityczne, stosunki międzynarodowe, a ponadto prawo, etykę oraz – od niedawna – tzw. neuronauki. Autorzy francuscy słusznie zwrócili uwagę, że korzystanie z pomocy wymienionych dyscyplin jest konieczne, niesie jednak ze sobą pewne niebezpieczeństwa. Chodzi o to, aby badania nad gospodarką nie zostały „przytłoczone” rozważaniami „nieekonomicznymi”, które ze swej istoty mają charakter pomocniczy. W centrum zainteresowań ekonomistów/finansistów muszą znajdować się każdorazowo zjawiska i procesy ekonomiczne/finansowe, a także zależności między nimi [Gaudemet, Molinier, 2000, s. 31].

---

²⁴ Interesujące przedstawienie relacji między nauką finansów a innymi dyscyplinami zob. m.in. w: [Owsiak, 2015, s. 54–59; Korenik, Korenik, 2004, s. 13–15].

6.2. Filozofia

Filozofia, będąca głównym przedmiotem rozważań w pierwszej części książki, rozumiana jest jako dziedzina wiedzy (nauka), której przedmiotem są najogólniejsze prawa rozwoju wszelkiej rzeczywistości, przyrody i społeczeństwa oraz poznania (myśli ludzkiej). Jest to pogląd współcześnie powszechnie przyjęty, warto jednak zaznaczyć, że kwestia przedmiotu filozofii należy od dawna do bardzo kontrowersyjnych, czego wyrazem jest choćby duża liczba rozmaitych ujęć tego zagadnienia [Kemeny, 1967; Miklaszewska, 2001; Kamiński, 1998; Zorde, 2004].

Przez wiele stuleci, od czasu swojego powstania, filozofia pojmowana była jako wiedza w ogóle, jako całość wiadomości na temat różnych dziedzin życia. Sytuacja taka miała miejsce w zasadzie aż do epoki odrodzenia, kiedy to zarysowała się wyraźnie tendencja wyodrębniania poszczególnych dyscyplin naukowych z ogólnego zbioru określanego dotąd mianem filozofii. Proces ten znalazł odbicie w dążeniach specjalizacyjnych, w formułowaniu różnych konkretnych metod odpowiednio do poszczególnych przedmiotów badań. W związku z tym powstał też problem stosunku filozofii do nauk szczegółowych, kwestia znalezienia racji usprawiedliwiających potrzebę istnienia filozofii jako odrębnej dziedziny wiedzy. Próby znalezienia takich racji stanowiły wielkie uniwersalne systemy filozoficzne XVII, XVIII i połowy XIX wieku. Spekulatywny charakter tych systemów sprawiał jednak, że popadały one w sprzeczność z szybko rozwijającymi się naukami szczegółowymi.

W tym świetle zroszczyły stały się postulaty ścisłej więzi filozofii z dyscyplinami szczegółowymi. Oderwanie filozofii od innych nauk zawsze bowiem prowadziło do jałowej „metafizycznej” spekulacji, podobnie jak oderwanie dociekań szczegółowych od refleksji filozoficznej oznaczało uprawianie „płaskiego empiryzmu” i popełnianie wielu istotnych uchybień epistemologicznych, metodologicznych, logicznych itp.

Nie wnikając w tym miejscu w rozważania na temat historii i struktury filozofii w szerokim tego słowa znaczeniu (m.in. wraz z logiką oraz etyką), warto zauważyć, że istnieje dość ścisły związek między ekonomią, finansami i zarządzaniem a niektórymi nurtami współczesnej filozofii. Wydaje się, że na uwagę zasługuje przykładowo relacja między naukami ekonomicznymi jako naukami stosowanymi a metodą filozofowania zwaną pragmatyzmem, rozwiniętą pod koniec XIX wieku w Stanach Zjednoczonych [Popkin, Stroll, 1994, s. 461 i nast.].

Do powstania pragmatyzmu w sposób fundamentalny przyczynił się William James, profesor filozofii z Harvardu. Pragmatyzm jest metodą rozwiązywania i oceny problemów intelektualnych oraz teorią dotyczącą rodzajów wiedzy, które możemy zdobyć. Przed określeniem, czy dane twierdzenie filozoficzne jest prawdziwe, James uważał za konieczne określenie jego *cash value*, czyli tego, jaką ono spełnia funkcję i co by się stało, gdyby okazało się ono prawdziwe. Według teorii pragmatycznej filozofowanie, i w ogóle działalność intelektualna, za cel obiera sobie rozwiązywanie problemów, które powstają w toku naszych wywodów. Wymierna wartość naszych idei ma dotyczyć tego, do czego nasze idee mogą być zastosowane. Jeśli

dana teoria nie ma jakiegś wartości, oznacza to, że nie ma różnicy, czy uznamy ją za prawdziwą, czy też fałszywą. Według Jamesa myślimy jedynie po to, aby rozwiązywać nasze problemy, a zatem nasze teorie są narzędziami, powinny więc być oceniane w kategoriach sukcesu. Teoria zostanie osądzona zgodnie z tym, czy służy jako udany sposób radzenia sobie z danym problemem. Z twierdzenia, że funkcją teorii jest radzenie sobie z doświadczeniem, pragmatyści wysunęli wniosek, że teoria jest prawdziwa, jeśli jest skuteczna w radzeniu sobie z doświadczeniem. Uznali też, że jedynym powodem, dla którego ludzie jeden pogląd nazywają prawdziwym, drugi zaś fałszywym, jest to, że jeden się w ludzkim doświadczeniu potwierdza, drugi zaś nie. Zanim wyjdzie na jaw, czy dana idea, teoria, przekonanie się sprawdzają, nie są one ani prawdziwe, ani fałszywe.

W XX wieku John Dewey stworzył najbardziej rozpowszechnioną formę pragmatyzmu, zwaną niekiedy instrumentalizmem [Popkin, Stroll, 1994, s. 469 i nast.], wedle której myśl, zwłaszcza myśl naukowa, jest instrumentem do rozwiązywania problemów. Pojawienie się problemu uruchamia reakcję łańcuchową aktywności umysłowej zmierzającej do znalezienia funkcjonalnego rozwiązania trudności, które by rosły przed człowiekiem. Dewey utrzymywał, że w kategoriach problemów, które obecnie przed nami stoją, niezbędna jest rekonstrukcja filozofii. W tym ujęciu filozofia przestaje być dyscypliną niezrozumiałą i zawiłą, o niewielkiej wartości dla codziennych, bezpośrednich spraw, lecz staje się siłą napędową w tworzeniu nowych instrumentalnych technik, pomagających ludziom w walce z otoczeniem i w budowaniu lepszego świata. Warto tu odnotować, że pomimo oczywistej siły pragmatyzmu oraz jego atrakcyjności i sukcesu, który odniósł w Stanach Zjednoczonych, pojawili się filozofowie, którzy przeciwstawili się tej teorii, podważając jej podstawowe założenie i twierdząc, że nie można być do końca pewnym, czy jakaś idea się sprawdziła, albowiem skutków dalekosiężnych, mogących wydarzyć się w nieznanej przyszłości, nie sposób przewidzieć. W jakimś okresie idea może działać skutecznie, w innym nieskutecznie, aby potem znów odnosić sukcesy. Krytycy twierdzą też, że pragmatyści mieszają ludzkie problemy i uczucia, które często stanowią element naszych postaw wobec rozmaitych idei, z merytoryczną zawartością samych idei oraz czynią z ludzkich „rozstrzygnięć” ostateczny cel wszelkich dociekań, zamiast szukać wiedzy obiektywnie prawdziwej. Wydaje się, że z tym ostatnim należy się zgodzić, poszukiwanie wiedzy obiektywnie prawdziwej (np. przez nauki ekonomiczne) jest bowiem w ostatecznej instancji najważniejsze, przy czym nie oznacza to negocjowania walorów podejścia reprezentantów pragmatyzmu, a także instrumentalizmu.

Wyeksponowanie w tym miejscu – tytułem przykładu – relacji między ekonomią, finansami i zarządzaniem a pragmatyzmem jako jednym z ważniejszych nurtów współczesnej filozofii nie oznacza pomijania czy też lekceważenia roli innych nurtów, choćby różnych wersji filozofii analitycznej (analizy filozoficznej): atomizmu logicznego, pozytywizmu logicznego (logicznego empiryzmu) oraz filozofii języka potocznego, a także egzystencjalizmu i fenomenologii. Poszukiwanie tych relacji musiałyby być jednak przedmiotem odrębnych rozważań.

6.3. Socjologia

Ekonomię, finanse oraz zarządzanie łączą również ściśle więzi z socjologią²⁵. Socjologia ukształtowała się jako odrębna nauka w połowie XIX wieku, a jej powstanie łączy się z nazwiskiem Auguste'a Comte'a, twórcy samego terminu „socjologia” [np. Morawski, 2001; Dyoniziak, Słaboń, 2001; Sztompka, 2002; Szacki, 2004]. W systemie nauk społecznych socjologia jest nauką najogólniejszą w tym sensie, że bada zjawiska, procesy, prawidłowości nie w jakiejś jednej dziedzinie życia społecznego (np. w dziedzinie stosunków ekonomicznych analizowanych przez ekonomię czy w dziedzinie stosunków ludnościowych analizowanych przez demografię), lecz we wszystkich dziedzinach życia społecznego. Przedmiotem badań socjologów są zjawiska i procesy tworzenia się różnych form zbiorowego życia ludzi, struktury tych form oraz różnych form zbiorowości ludzkich, zjawiska i procesy zachodzące w tych zbiorowościach wynikające ze wzajemnego oddziaływania ludzi na siebie, siły skupiające te zbiorowości itp.

Ekonomia i socjologia wyrosły ze wspólnego pnia nauk o społeczeństwie. W odniesieniu do życia gospodarczego problematyka ekonomiczna i socjologiczna często w znacznym stopniu się pokrywają²⁶. Przykładowo takie zagadnienia jak czynniki wzrostu wydajności, rola motywacji czy struktura zawodowa mogą być w dużym stopniu przedmiotem badań nauk zarówno ekonomicznych, jak i socjologicznych. Uwzględnianie więzi łączących obie grupy nauk jest jednym z zasadniczych źródeł poglądu, według którego ekonomię należy traktować jako socjologię życia gospodarczego. Poszczególne dziedziny socjologii, a więc i ekonomia, poddają analizie różne przejawy społecznego bytowania ludzi. Socjologia życia gospodarczego – zgodnie z prezentowanym poglądem – wysuwa się na czoło wśród innych dyscyplin socjologicznych dlatego, że bada podstawową sferę ludzkiej działalności, od której w efekcie końcowym zależy każda inna działalność.

Przedstawiony tu pogląd, pomimo istnienia wielu racji go uzasadniających, może jednak być przedmiotem pewnych kontrowersji. Chociaż nie ulega kwestii, że ekonomia jest nauką społeczną, to w porównaniu z poszczególnymi dyscyplinami socjologicznymi ma wiele cech specyficznych, typowych dla niej. Wymienić tu można zwłaszcza posługiwanie się w dość szerokim zakresie różnymi metodami matematycznymi, technikami planowania, uwzględnianie tzw. prakseologicznych aspektów stosunków ekonomicznych. Ujmowanie ekonomii jako socjologii życia gospodarczego jest więc próbą wyekspozowania tylko jednej, choć najważniejszej strony ekonomii. Krytyka ta nie oznacza bynajmniej niezdawania sobie sprawy z licznych wielopłaszczyznowych więzi pomiędzy ekonomią i naukami ekonomicznymi w ogóle

---

²⁵ Potwierdzenie istnienia takich związków znaleźć można m.in. w: [Ritzer, 2004; Turner, 2004; Szacki, 2004; Sztompka, 2002].

²⁶ Przed półwieczem próbę zintegrowanego podejścia do ekonomii i socjologii podjęli T. Parsons i N.J. Smelser. Ich zdaniem, choć obie nauki strzegą swojej tożsamości, bardzo wiele je łączy [Parsons, Smelser, 1957].

a innymi naukami społecznymi, w tym właśnie zwłaszcza socjologią. Pomiędzy sferą badań ekonomicznych i socjologicznych istnieje bowiem ścisły związek²⁷.

Jego odzwierciedleniem jest socjologia ekonomiczna, dyscyplina, która do badania zjawisk ekonomicznych korzysta z analiz socjologicznych [Morawski, 2001, s. 12]. Jej zadaniem – jako dyscypliny pogranicza – jest przełamywanie wzajemnej izolacji obu dyscyplin. Socjologia ekonomiczna (socjoekonomia) ma długą historię. Wiele problemów wymaga współpracy między dyscyplinami, a nawet więcej – wzajemnego przenikania dyscyplin, czyli zacierania ich granic. Noblista Gary S. Becker, który dziedziną swoich badań uczynił socjologię (dyskryminacja, rodzina, oświata itp.), ale korzystał z teorii i metod badawczych nauk ekonomicznych, twierdził, że ekonomiści dzięki swojemu dobremu aparatowi naukowemu mogą badać problemy typowe dla socjologii, antropologii czy historii. Jednocześnie podkreślał, że wrogość ekonomistów wobec socjologów stale się zmniejsza, a powinna zmniejszać się jeszcze szybciej [Morawski, 2001, s. 15].

Socjologia ekonomiczna, zainteresowana procesami ekonomicznymi (w tym finansowymi) z perspektywy socjologicznej, ujmuje gospodarkę rynkową jako proces nieustannej zmiany – analizuje nie tylko bieżące mechanizmy funkcjonowania rynku, ale też przyczyny i wymogi jego rozwoju. Analiza gospodarki wymaga uwzględnienia wielu rozmaitych elementów, choćby roli i funkcji hierarchii w nowoczesnej organizacji ekonomicznej, polityki państwa jako aktywnego regulatora procesów ekonomicznych, a także zaufania jako elementu, bez którego analizy gospodarki rynkowej musiałyby być ułomne. Gospodarka rynkowa w perspektywie socjologii ekonomicznej ujmowana jest bardziej wielowymiarowo niż w ekonomii. Socjologia bez wątpienia sprzyja wzbogacaniu analiz funkcjonowania jednostek i grup społecznych w organizacjach ekonomicznych. Socjologia ekonomiczna bowiem stwarza nową perspektywę oglądu starych problemów – chociaż problematyką centralną pozostaje gospodarka rynkowa, to uwarunkowania jej funkcjonowania obejmują problemy niekiedy bardzo odległe od standardowych analiz ekonomicznych.

Bohaterem głównego nurtu analiz ekonomicznych jest *homo oeconomicus*, człowiek ekonomiczny, nastawiony na efektywność, niezwracający uwagi na ludzką stronę produkcji i wymiany, przykładowo na sprawiedliwość społeczną. Bohater analiz socjologicznych jest zupełnie inny niż *homo oeconomicus*: jest to najczęściej bohater zbiorowy, a więc grupa społeczna, wspólnota (społeczność lokalna, naród), wielka zbiorowość społeczna. O ile *homo oeconomicus* maksymalizuje swoją użyteczność poprzez kontrolę rzadkich dóbr, o tyle *homo sociologicus* jest gotów przyczynić się do osiągnięcia celów wspólnoty, zrzekając się kontroli nad swoimi zasobami, w swoich działaniach odwołuje się więc raczej do wartości niż do interesów [Morawski, 2001, s. 29].

---

²⁷ W pracy opublikowanej w 1918 roku (*Die Krise des Steuerstaates*) J.A. Schumpeter proponował rozwinięcie tzw. „socjologii fiskalnej”, która mogłaby być szczególnie pomocna w rozumieniu natury funkcjonowania państwa z punktu widzenia krzyżowania się sfery ekonomicznej, politycznej i społecznej [Schumpeter, 1918; Glapiński, 2004, s. 206–207].

Socjologów interesują nie tylko jednostki, które są efektywne w zabiegach o swoje interesy, ale również jednostki czy grupy, które są przegrane. Zwracają uwagę na to, że niektóre kategorie ludzi nie potrafią rozwinąć jakiejkolwiek strategii, bo ludzie ci są biedni, zmarginalizowani lub chorzy. Socjologów interesuje jednostka, ale jej zachowania opisują i objaśniają przez pryzmat jej członkostwa w grupie. Interesuje ich również to, czy urzeczywistniane są określone wartości, takie jak solidarność, równość, wolność, patriotyzm, wyznanie, biorą więc pod uwagę nie tylko względy efektywności ekonomicznej (finansowej), lecz także wartości, które sprzyjają podtrzymywaniu tożsamości danej grupy społecznej.

Zdaniem Witolda Morawskiego, który dokonał interesującego zestawienia cech koncepcji człowieka ekonomicznego i człowieka socjologicznego (zob. tab. 6.1), istnieją przesłanki, aby odrzucić oba skrajne modele – skądinąd przydatne jako konstrukcje teoretyczne – i poszukiwać syntezy, a mianowicie człowieka socjologiczno-ekonomicznego (zakorzenionego instytucjonalnie), który jest modelem bardziej adekwatnym [Morawski, 2001, s. 34 i nast.].

Tabela 6.1. Porównanie cech człowieka ekonomicznego i człowieka socjologicznego

Wymiary	Człowiek ekonomiczny	Człowiek socjologiczny
Przedmiot	jednostka	grupa, wspólnota (jednostka jako członek grupy, wspólnoty)
Motywacja	interes własny	wartość (np. tradycja, solidarność, wolność, równość, wiara)
Kryteria ocen	racjonalność kalkulatoryjna, kryteria utylitarne (np. zysk wobec straty)	wielość racjonalności, nieracjonalności i irracjonalności, kryteria normatywne (np. dobre wobec złego)
Zasada działania	wolny wybór, ograniczenia twarde (np. kapitał, kadry)	ograniczenia w działaniu (miękkie), działają inni, działania mają rozmaite znaczenia, potęga zwyczajów, nawyków
Przestrzeń działania	rynek, sfera prywatna	społeczeństwo (rynek to instytucja społeczna), sfera publiczna
Zasada organizacji przestrzeni społecznej	interakcje jednostek, według preferencji i racjonalności proceduralnej	wpływ polityki (władzy), według kryteriów racjonalności substancjalnej (np. sprawiedliwości społecznej)
Cele analizy	przewidywanie	opis, wyjaśnienie, interpretacja
Metody	formalne, matematyczne	empiryczne, jakościowe
Metodologia	redukcjonizm, indywidualizm	holizm, organicyzm
Tradycja intelektualna	A. Smith, A. Marshall, J.M. Keynes, P. Samuelson	K. Marks, E. Durkheim, M. Weber, T. Parsons

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Morawski, 2001, s. 33].

Bibliografia

- Acocella N. [2002], *Zasady polityki gospodarczej. Wartości i metody analizy*, Warszawa.
- Adamkiewicz-Drwiłło H.G. [2008], *Współczesna metodologia nauk ekonomicznych*, Toruń.
- Ajdukiewicz K. [1975], *Logika pragmatyczna*, Warszawa.
- Akerlof G. [2003], *Makroekonomia behawioralna a funkcjonowanie gospodarki*, „Gospodarka Narodowa”, nr 10.
- Albinowski S. [2000], *Dylematy XXI wieku. Bogactwo i nędza narodów*, „Polska 2000 Plus”, nr 2.
- Amsterdamska O. i in. [2008], *Medical science in the light of a flawed study of the Holocaust: A comment on Eva Hedfors's paper on Ludwik Fleck*, „Social Studies of Science”, nr 38.
- Amsterdamski S. [1983], *Między historią a metodą*, Warszawa.
- Andrews E.L. [2005], *The doctrine was not to have one*, „New York Times”, 26 sierpnia.
- Antonides G. [1991], *Psychology in Economics and Business. An Introduction to Economic Psychology*, Dordrecht.
- Apanowicz J. [2005], *Metodologiczne uwarunkowania pracy naukowej*, Warszawa.
- Attali J. [2002], *Słownik XXI wieku*, Wrocław.
- Babbie E. [2004], *Badania społeczne w praktyce*, Warszawa.
- Backhouse R.E. (red.) [1994], *New Directions in Economic Methodology*, Londyn–Nowy Jork.
- Bacon F. [1620], *Novum Organum*.
- Balcerowicz L. [1995], *Wolność i rozwój. Ekonomia wolnego rynku*, Kraków.
- Balcerowicz L. [2006], *Nie usypiajcie rozumu*, „Rzeczpospolita”, 25–26 lutego.
- Balcerowicz L., Rzońca A. (red.) [2010], *Zagadki wzrostu gospodarczego. Siły napędowe i kryzysy – analiza porównawcza*, Warszawa.
- Balicki W. [2002], *Miejsce wyjaśniania w ekonomii*, [w:] J. Tarajkowski (red.), *Wokół inflacji. Fetysz czy ograniczenie rozwoju*, Poznań.
- Barker J.A. [1992], *Paradigms: The Business of Discovering the Future*, Nowy Jork.
- Barro R.J. [2003], *Nic świętego. Ekonomiczne idee na nowe Millenium*, Warszawa.
- Barteczko K., Bocian A.F. [2000], *Modele i symulacje makroekonomiczne*, Białystok.
- Bartkowiak R. [2003], *Historia myśli ekonomicznej*, Warszawa.
- Beck U. [2002], *Spółczeństwo ryzyka. W drodze do innej nowoczesności*, Warszawa.
- Beck U. [2005], *Władza i przeciwwładza w epoce globalnej. Nowa ekonomia polityki światowej*, Warszawa.
- Becker G.S. [1990], *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich*, Warszawa.
- Becker G.S., Becker G.N. [2006], *Ekonomia życia*, Gliwice.
- Becker G.S., Posner R.A. [2013], *Nieoczywistości. Ekonomiczna teoria wszystkiego*, Warszawa.
- Berges A. i in. [2014], *A New Era in Banking: The Landscape After the Battle*, Brookline.
- Bernstein P.L. [1998], *Intelektualna historia Wall Street*, Warszawa.
- Bertalanffy L. von [1984], *Ogólna teoria systemów. Podstawy, rozwój, zastosowania*, Warszawa.

- Beveridge W.J.B. [1960], *Sztuka badań naukowych*, Warszawa.
- Biały A. [2006], *Na etyczne fundusze jeszcze poczekamy*, „Rzeczpospolita”, 4 maja.
- Białynicki-Birula I., Białynicka-Birula I. [2002], *Modelowanie rzeczywistości*, Warszawa.
- Blank J., Homoele S. [2000], *Perspektive Wirtschaftswissenschaften*, Münster.
- Blaug M. [1995], *Metodologia ekonomii*, Warszawa.
- Blaug M. [2000], *Teoria ekonomii. Ujęcie retrospektywne*, Warszawa.
- Blumberg A., Feigl H. [1931], *Logical positivism. A new movement in European philosophy*, „Journal of Philosophy”, nr 28.
- Błaszczak D.J. (red.) [2006], *Ryzyko kryzysu finansowego w Polsce. Identyfikacja i monitorowanie*, Warszawa.
- Bobrowski C. [1985], *Wspomnienia ze stulecia*, Lublin.
- Bochenek M. [2004], *Szkice o ekonomii i ekonomistach*, Toruń.
- Boland L.A. [2001], *Towards a useful methodology discipline*, „Journal of Economic Methodology”, nr 8.
- Boumans M., Morgan M.S. [2001], *Ceteris paribus conditions: Materiality and the application of economic theories*, „Journal of Economic Methodology”, nr 8.
- Bowden E.V., Bowden J.H. [2002], *Ekonomia. Nauka zdrowego rozsądku*, Warszawa.
- Bożyk P. [2015], *Apokalipsa według Pawła*, Wrocław.
- Bratkowski S. [2003], *Nieco inna historia cywilizacji. Dzieje banków, bankierów i obrotu pieniężnego*, Warszawa.
- Brémond J., Salort M.-M. [1994], *Odkrywanie ekonomii*, Warszawa.
- Brentano L. [1917], *Jak należy studjować ekonomję społeczną?*, Warszawa.
- Brown L.R. i in. [1990], *Raport o stanie świata 1985–1988. Worldwatch Institute o szansach przetrwania ludzkości*, Warszawa.
- Brzeziński J. [2003], *Metodologia badań psychologicznych*, Warszawa.
- Brzeziński M. i in. [2008], *Ekonomia a inne nauki społeczne na początku XXI w. Między imperializmem a kooperacją*, „Ekonomista”, nr 2.
- Buchanan J.M. [1979], *What Should Economists Do?*, Indianapolis.
- Buchanan J.M. [2001], *Game theory, mathematics, and economics*, „Journal of Economic Methodology”, nr 8.
- Bunge M. [1967], *Scientific Research*, t. 1: *The Search for System*, Berlin.
- Calaprice A. (red.) [2014], *Einstein w cytatach*, Warszawa.
- Callahan G. [2004], *Ekonomia dla normalnych ludzi. Wstęp do Szkoły Austriackiej*, Warszawa.
- Carnap R. [2000], *Wprowadzenie do filozofii nauki*, Warszawa.
- Carnap R. i in. [1929], *Wissenschaftliche Weltauffassung – Der Wiener Kreis*, [w:] *Veröffentlichungen des Vereins Ernst Mach*, Wiedeń.
- Cartwright N. [1999], *The Dappled World: A Study of the Boundaries of Science*, Cambridge.
- Cempel C. [2005], *Nowoczesne zagadnienia metodologii i filozofii badań*, Poznań.
- Chalmers A.F. [1999], *Grenzen der Wissenschaft*, Berlin.
- Chang H.-J. [2013], *23 rzeczy, których nie mówią ci o kapitalizmie*, Warszawa.
- Chmielecka E. [2002], *Dwa przełomy. Zadania filozofii nauki w ujęciu wybranych stanowisk*, Warszawa.
- Chodorowski J. [1974], *Definicje w systemach ekonomicznych*, Wrocław.
- Chodorowski J. [2002], *Adam Smith (1723–1790). Życie i dzieło autora «Badań nad naturą i przyczynami bogactwa narodów»*, Wrocław.
- Chodubski A.J. [2005], *Wstęp do badań politologicznych*, Gdańsk.
- Chołaj H. [1975], *Nauki ekonomiczne a rozwój gospodarki socjalistycznej*, Warszawa.
- Chołaj H. [2004], *Ekonomia globalizacji*, Warszawa.
- Chryssides G.D., Kaler J.H. [1999], *Wprowadzenie do etyki biznesu*, Warszawa.
- Cieślak A. [2003], *Behawioralna ekonomia finansowa. Modyfikacja paradygmatów funkcjonujących w nowoczesnej teorii finansów*, „Materiały i Studia NBP”, nr 165, Warszawa.
- Claxton G. [1999], *Hare Brain, Tortoise Mind: Why Intelligence Increases When You Think Less*, Howell, NJ.
- Coase R. [1998], *The New Institutional Economics*, „American Economic Review”, nr 88.

- Colander D., Klamer A. [1987], *The making of an economist*, „Economic Perspectives”, t. 1, nr 2.
- Collins H. [1999], *Changing Order. Replication and Induction in Scientific Practice*, Londyn.
- Collins H. [2004], *Gravity's Shadow. The Search for Gravitational Waves*, Chicago.
- Craver C.F. [2007], *Explaining the Brain: Mechanisms and the Mosaic Unity of Neuroscience*, Oksford.
- Creswell J.W. [2013], *Projektowanie badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane*, Kraków.
- Crosser P.K. [1966], *Fikcje ekonomiczne*, Warszawa.
- Czakon W. (red.) [2013], *Podstawy metodologii badań w naukach o zarządzaniu*, Warszawa.
- Czarkowska L. [1999], *Antropologia ekonomiczna. Elementy teorii*, Warszawa.
- Czarny B. [2004], *Pozytywizm i falsyfikacjonizm a sądy wartościujące w ekonomii*, Warszawa.
- Czy globalizacja pomaga biednym? [2003], Raport Międzynarodowego Forum ds. Globalizacji, Łódź.
- Dahl M. [2015], *Niemiecki model społecznej gospodarki rynkowej jako wzór dla polskich przemian systemowych po 1989 roku*, Warszawa.
- Davies W. [2014], *The Limits of Neoliberalism: Authority, Sovereignty and the Logic of Competition*.
- Debreu G. [1986], *Theoretic models: Mathematical form and economic content*, „Econometrica”, t. 54, nr 6.
- Dembinski P.H. [2011], *Finanse po zawale. Od euforii finansowej do gospodarczego ładu*, Warszawa.
- Dembinski P.H., Beretta S. [2014], *Kryzys ekonomiczny i kryzys wartości*, Kraków.
- Dixon B. [1984], *Nie igra się z nauką*, Warszawa.
- Długos G. i in. (red.) [1972], *Wissenschaftstheorie und Betriebswirtschaftslehre. Eine methodologische Kontroverse*, Düsseldorf.
- Dobroczyński M. [2005], *Przekształcenia międzynarodowej rzeczywistości ekonomiczno-politycznej*, Toruń.
- Dobrow G.M. [1969], *Wstęp do naukoznawstwa*, Warszawa.
- Dolby R.G.A. [1998], *Niepewność wiedzy. Obraz nauki w końcu XX wieku*, Warszawa.
- Domański R. [2005], *Geografia ekonomiczna. Ujęcie dynamiczne*, Warszawa.
- Dopfer K. (red.) [1982], *Ekonomia w przyszłości*, Warszawa.
- Dornbusch R. [2002], *Klucz do sukcesu. Wolne rynki, zdrowy pieniądz i odrobina szczęścia*, Warszawa.
- Dow S.C. [2001], *Methodology in a pluralist environment*, „Journal of Economic Methodology”, nr 8.
- Drucker P.F. [1999], *Spółczesność pokapitalistyczne*, Warszawa.
- Drucker P.F. [2001], *The Next Society*, „The Economist”, 3 listopada.
- Dudziński J., Flejterski S. [1980], *Ekonomiści przyszłości*, „Życie gospodarcze”, nr 10.
- Dudziński J., Flejterski S. [1986], *Zarys przedmiotu i metody ekonomii politycznej*, Szczecin.
- Dunbar N. [2000], *Alchemia pieniądza. Historia Long-Term Capital Management i mitów z nim związanych*, Warszawa.
- Dunning J. [1991], *The Eclectic Paradigm of International Production*, Nowy Jork.
- Durkheim E. [1999], *O podziale pracy społecznej*, Warszawa.
- Durkheim E. [2006], *Samobójstwo*, Warszawa.
- Durkheim E. [2007], *Zasady metody socjologicznej*, Warszawa.
- Dyoniziak R., Słaboń A. [2001], *Patologia życia gospodarczego. Aspekty socjologiczne*, Kraków.
- Dzierżawski K. [2006], *Krótki kurs ekonomii praktycznej*, Poznań.
- Epping R.C. [2002], *Przewodnik po światowej ekonomii*, Warszawa.
- Epstein G.A. (red.) [2005], *Financialization and the World Economy*, Cheltenham.
- Etzioni A. [1988], *The Moral Dimension: Toward A New Economics*, Nowy Jork.
- Federici N. [1987], *Demografia wczoraj i dziś: rozwój demografii i teorii ludnościowych*, „Ekonomista”, nr 1.
- Ferguson K. [2002], *Stephen Hawking. Poszukiwania teorii wszystkiego*, Poznań.
- Feyerabend P.K. [1981], *Erkenntnis für freie Menschen*, Frankfurt nad Menem.
- Feyerabend P.K. [1996a], *Zabijanie czasu*, Kraków.
- Feyerabend P.K. [1996b], *Przeciw metodzie*, Wrocław.
- Fleischmann M., Pons S. [1989], *Electrochemically induced nuclear fusion of deuterium*, „Journal of Electroanalytical Chemistry”, nr 261.

- Flejterski S. [1982], *Uwagi w sprawie rozwoju nauk ekonomicznych w latach osiemdziesiątych (na marginesie dyskusji o powołaniu Uniwersytetu Zachodniopomorskiego)*, „Przegląd Zachodniopomorski”, nr 1–2.
- Flejterski S. [2006], *Podstawy metodologii finansów. Elementy komparatystyki*, Szczecin.
- Flejterski S. [2007], *Metodologia finansów*, Warszawa.
- Flejterski S. [2010], *Ekonomia umiaru*, „Świat Biznesu”, nr 1/2.
- Flejterski S., Solarz J.K. [2015], *Komparatystyka finansów*, Warszawa.
- Flejterski S., Wahl P.T. [2003], *Ekonomia globalna. Synteza*, Warszawa.
- Flejterski S., Ziolo M. [2015], *Ordofinanse. W poszukiwaniu nowego ładu w nauce i praktyce finansów*, „Finanse”, nr 8.
- Forlicz S. [2001], *Niedoskonała wiedza podmiotów rynkowych*, Warszawa.
- Fourastié J. [1972], *Mysli przewodnie*, Warszawa.
- Frankfort-Nachmias Ch., Nachmias D. [2001], *Metody badawcze w naukach społecznych*, Warszawa.
- Frey B.S. [2000], *Was bewirkt die Volkswirtschaftslehre?*, „Perspektiven der Wirtschaftspolitik”, nr 1.
- Frey B.S. [2001], *Why economists disregard economic methodology*, „Journal of Economic Methodology”, t. 8, nr 1.
- Frey B.S., Schneider F. [2004], *Ekonomika gospodarki nieformalnej*, [w:] A. Karwińska, A. Surdej (red.), *Wokół zagadnień gospodarki nieformalnej*, Kraków.
- Friedman M. [1953], *The Methodology of Positive Economics*, [w:] tenże, *Essays in Positive Economics*, Chicago.
- Friedman M. [1994], *Intrygujący pieniądź. Z historii systemów monetarnych*, Łódź.
- Frieske K., Regulski J. [1984], *Studia nad metodologią ekspertyz naukowych*, „Polska 2000”, nr 1.
- Frydman R., Goldberg M.D. [2009], *Ekonomia wiedzy niedoskonałej. Kurs walutowy i ryzyko*, Warszawa.
- Frydman R., Goldberg M.D. [2013], *Mechaniczne rynki a świat realny. Wahania cen aktywów, ryzyko i rola państwa*, Warszawa.
- Fukuyama F. [1996], *Koniec historii*, Poznań.
- Gadamer H.G. i in. [2006], *Człowiek w nauce współczesnej. Rozmowy w Castel Gandolfo*, Kraków.
- Gadomski W. [2005], *Czy ekonomia może być lewicowa*, „Gazeta Wyborcza”, 13 lipca.
- Galbraith J.K. [1982], *Pieniądź – pochodzenie i losy*, Warszawa.
- Galbraith J.K. [2005], *Gospodarka niewinnego oszustwa. Prawda naszych czasów*, Warszawa.
- Gardawski J. [2005], *Współczesny neokorporatyzm w ujęciu socjologii ekonomicznej*, [w:] W. Pachó (red.), *Szkice ze współczesnej teorii ekonomii*, Warszawa.
- Gaspariski W. (red.) [2004], *Uczciwość w świecie finansów*, Warszawa.
- Gaudemet P.M., Molinier J. [2000], *Finanse publiczne*, Warszawa.
- Geblewicz E. [1972], *O naukach zaawansowanych i niezaawansowanych*, [w:] *Problemy epistemologii pragmatycznej*, Wrocław.
- Gerken A. [1994], *Optimale Entscheidungen in Banken. Ein neues Planungs- und Steuerungskonzept*, Wiesbaden.
- Giedymin J. [1964], *Problemy. Założenia. Rozstrzygnięcia*, Poznań.
- Gigerenzer G. [2008], *Gut Feelings. The Intelligence of the Unconscious*, Londyn.
- Gladwell M. [2006], *Blink: The Power of Thinking without Thinking*, Londyn.
- Glapiński A. [1982], *Metodologiczne problemy historii ekonomii*, Warszawa.
- Glapiński A. [2003], *Kapitalizm, demokracja i kryzys państwa podatków. Wokół teorii Josepha Aloisa Schumpetera*, Warszawa.
- Glapiński A. [2004], *Spór o metodologiczny status ekonomii*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów SGH”, nr 52, Warszawa.
- Glapiński A. [2005], *Ekonomia dedukcyjna i empiryczna. Dwie filozofie i dwa programy badawcze*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów SGH”, nr 54, Warszawa.
- Glaserfeld E. von, Foerster H. von [2007], *Wie wir uns erfinden. Eine Autobiographie des radikalen Konstruktivismus*, Heidelberg.
- Goćkowski J. [1984], *Autorytety świata uczonych*, Warszawa.

- Goćkowski J., Pigoń K. [1991], *Etyka zawodowa ludzi nauki*, Wrocław.
- Goldmann L. [1961], *Nauki humanistyczne a filozofia*, Warszawa.
- Gorazda M. [2014], *Filozofia ekonomii*, Kraków.
- Gourgé K. [2001], *Oekonomie und Psychoanalyse. Perspektiven einer Psychoanalytischen Oekonomie*, Frankfurt nad Menem.
- Górski W. [2003], *Elementy prawa. Wstęp do prawa cywilnego*, Szczecin.
- Gross S.W. [1999], *Volkswirtschaftslehre ist Kulturwissenschaft. Oekonomik zwischen theoretischer Fiktion und kultureller Realität*, Würzburg.
- Gruszecki T. [2001], *Współczesne teorie przedsiębiorstwa*, Warszawa.
- Grzełowska P. [2004], *To już inna ekonomia. Rozmowa z Edwardem Prescottem*, „Rzeczpospolita”, nr 267.
- Grzywacz W. [2005], *Ekonomiści i systemy ekonomiczne*, Szczecin.
- Guillén M.F., Ontiveros E. [2013], *Global Turning Points. Understanding the Challenges for Business in the 21st Century*, Nowy Jork.
- Ha-Joon Chang: Nie ma jednej ekonomii* [2014], „Gazeta Prawna”, 5 grudnia.
- Hacking I. [1990], *Was heißt «soziale Konstruktion»? Zur Konjunktur einer Kampfvokabel in den Wissenschaften*, Frankfurt nad Menem.
- Hampden-Turner Ch., Trompenaars A. [1998], *Siedem kultur kapitalizmu*, Warszawa.
- Hands D.W. [1993], *Rationality, Testing and Progress: Essays on the Popperian Tradition in Economic Methodology*, Totowa.
- Hands D.W. [2001], *Economic methodology is dead – long live economic methodology: Thirteen theses on progress in the new economic methodology*, „Journal of Economic Methodology”, nr 8.
- Hardt L. [2013], *Studia z realistycznej filozofii ekonomii*, Warszawa.
- Hardy J. [2010], *Nowy polski kapitalizm*, Warszawa.
- Harrison L.E. [2000], *Underdevelopment Is a State of Mind. The Latin American Case*, Lanham.
- Harrison L.E., Huntington S.P. (red.) [2000], *Kultura ma znaczenie. Jak wartości wpływają na rozwój społeczeństw*, Poznań.
- Harvey D. [2008], *Neoliberalizm. Historia katastrofy*, Warszawa.
- Hatch M.J. [2002], *Teoria organizacji*, Warszawa.
- Haugen R.A. [1999], *Nowa nauka o finansach. Przeciwności rynku*, Warszawa.
- Hausman D.M. [2001], *A new era for economic methodology*, „Journal of Economic Methodology”, nr 8.
- Hawking S.W. [2004], *Ilustrowana teoria wszystkiego. Powstanie i losy wszechświata*, Poznań.
- Heller M., Życiński J. (red.) [2010], *Matematyczność przyrody*, Kraków.
- Hendriksen E.A., Van Breda M.F. [2002], *Teoria rachunkowości*, Warszawa.
- Herrick B., Kindleberger Ch.P. [1983], *Economic Development*, Nowy Jork.
- Hertz H. [1888], *Über Ausbreitungsgeschwindigkeit der elektrodynamischen Wirkungen*, [w:] *Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin*, t. 1, Berlin.
- Hockuba Z. [1995], *Droga do spontanicznego porządku. Transformacja ekonomiczna w świetle problemu regulacji*, Warszawa.
- Hodgson B. [2000], *Economics as a Moral Science*, Berlin.
- Holliwell J. [2001], *Ryzyko finansowe. Metody identyfikacji i zarządzania ryzykiem finansowym*, Warszawa.
- Holzer J.Z. [2003], *Demografia*, Warszawa.
- Horx M. [2002], *Die acht Sphären der Zukunft*, Wiedeń–Monachium.
- Hoyningen-Huene P. [2008], *Systematicity. The nature of science*, „Philosophia”, t. 36, nr 2.
- Hozer J. [2003], *Tempus locus homo casus et fortuna regit factum. Zbiór esejów ekonomicznych*, Szczecin.
- Hryckiewicz-Gontarczyk A. [2014], *Anatomia kryzysów bankowych*, Warszawa.
- Hubbard D.W. [2013], *Pomiar uniwersalny*, Warszawa.
- Iwanicz-Drozdowska M. [2005], *Zarządzanie finansowe bankiem*, Warszawa.
- Jabłońska-Bonca J. [1996], *Podstawy prawa dla ekonomistów*, Warszawa.
- Jajuga K. (red.) [2000], *Metody ekonometryczne i statystyczne w analizie rynku kapitałowego*, Wrocław.
- Jajuga K. [2007], *Elementy nauki o finansach*, Warszawa.
- Jakimowicz A. [2003], *Od Keynesa do teorii chaosu. Ewolucja wahań teorii koniunkturalnych*, Warszawa.

- Jakubczyc J. [1999], *Zarządzanie finansami. Odpowiedzialność finansowa*, Wrocław.
- Janc A., Kraska M. [2001], *Credit-scoring. Nowoczesna metoda oceny zdolności kredytowej*, Warszawa.
- Jantsch E. [1967], *Technological Forecasting in Perspective*, Paryż, za: *Problemy metodologii prognozowania. Wybór tekstów*, red. A. Siciński, J. Gzula, Warszawa 1976.
- Jaworski P., Micał J. [2005], *Modelowanie matematyczne w finansach i ubezpieczeniach*, Warszawa.
- Johnson N. [2009], *Simply Complexity: A Clear Guide to Complexity Theory*, Nowy Jork.
- Kaczmarek T.T. [2005], *Ryzyko i zarządzanie ryzykiem. Ujęcie interdyscyplinarne*, Warszawa.
- Kalecki M. [1985], *Dlaczego ekonomia nie jest nauką ścisłą*, [w:] tenże, *Dzieła*, t. 5: *Kraje rozwijające się*, Warszawa.
- Kamiński B., Kulig J. (red.) [1981], *Teorie ekonomiczne a współczesne społeczeństwo*, Warszawa.
- Kamiński S. [1998], *Nauka i metoda. Pojęcie nauki i klasyfikacja nauk*, Lublin.
- Kamiński W. [1980], *Współczesna teoria dobrobytu*, Warszawa.
- Kapuściński R. [2001], *Nasz kruchy świat*, „Gazeta Wyborcza”, 29–30 września.
- Kapuściński R. [2002], *Lapidarium V*, Warszawa.
- Karlöf B. i in. [2001], *Benchlearning. Good Examples as a Lever for Development*, Chichester.
- Karwowski J. [2005], *Uwagi na temat bankowości islamskiej*, „Bank i Kredyt”, wrzesień.
- Katsenelinboigen A. [1992], *Indeterministic Economics*, Nowy Jork.
- Kaufmann F. [1999], *Methodenlehre der Sozialwissenschaften*, Wiedeń.
- Kaukiel K. [2006], *Przegląd zagranicznych systemów wczesnego ostrzegania*, „Bezpieczny Bank”, nr 1.
- Każda książka jest porażką. Rozmowa z Andrzejem Stasiukiem, pisarzem* [2003], „Rzeczpospolita”, nr 79.
- Kegel B. [2009], *Epigenetik*, Kolonia.
- Kelly K. [2001], *Nowe reguły nowej gospodarki. Dziesięć przełomowych strategii dla świata połączonego siecią*, Warszawa.
- Kemeny J.G. [1967], *Nauka w oczach filozofa*, Warszawa.
- Kempner J. i in. [2005], *Forbidden knowledge*, „Science”, nr 307.
- Kicia M. [2002], *Psychologiczne aspekty podejmowania decyzji na rynku finansowym*, [w:] P. Karpuś, J. Węclawski (red.), *Rynek finansowy*, Lublin.
- Kim S.-J., McKenzie M.D. (red.) [2010], *International Banking in the New Era: Post-Crisis Challenges and Opportunities*, Bingley.
- Kindleberger Ch.P. [1999], *Szaleństwo, panika, krach. Historia kryzysów finansowych*, Warszawa.
- Klamer A. [2001], *Making sense of economists: From falsification to rhetoric and beyond*, „Journal of Economic Methodology”, nr 8.
- Klimczak B. [1996], *Etyka gospodarcza*, Wrocław.
- Klodt H. [2001a], *Die Neue Oekonomie. Aufbruch und Umbruch*, „Die Weltwirtschaft”, nr 1.
- Klodt H. [2001b], *The essence of the New Economy*, „Kiel Discussion Papers”, nr 375, Kilonia.
- Kmita J. [1975], *Wykłady z logiki i metodologii nauk*, Warszawa.
- Kolman R. [2004], *Zdobywanie wiedzy. Poradnik podnoszenia kwalifikacji (magisteria, doktoraty, habilitacje)*, Bydgoszcz–Gdańsk.
- Kołakowski L. [2003], *O długach*, w: tenże, *Mini wykłady o maxi sprawach*, Kraków.
- Kołodko G.W. [2001], *Moja globalizacja, czyli dookoła świata i z powrotem*, Toruń.
- Kołodko G.W. [2004], *Instytucje i polityka a wzrost gospodarczy*, „Ekonomista”, nr 5.
- Kołodko G.W. [2008], *Wędrujący świat*, Warszawa.
- Kołodko G.W. [2013], *Dokąd zmierza świat. Ekonomia polityczna przyszłości*, Warszawa.
- Kołodko G.W. [2014], *Nowy pragmatyzm, czyli ekonomia i polityka dla przyszłości*, „Ekonomista”, nr 2.
- Konecki K. [2000], *Studia z metodologii badań jakościowych. Teoria ugruntowana*, Warszawa.
- Koniec pewnej epoki* [2006], „Polityka”, nr 12.
- Koralewski M. [2007], *Wstęp do neurologiki*, Szczecin.
- Korenik D., Korenik S. [2004], *Podstawy finansów*, Warszawa.
- Korten D. [2002], *Świat po kapitalizmie. Alternatywy dla globalizacji*, Łódź.

- Korten D. [2004], *Autorzy nowej opowieści*, [w:] B.H. Badiner (red.), *Uważność na targowisku. Globalny rynek i masowa konsumpcja a świadome życie*, Warszawa.
- Kosikowski C. [1999], *Publiczne prawo bankowe*, Warszawa.
- Kostolany A. [1999], *Psychologia giełdy*, Wrocław.
- Kotarbiński T. [1961], *Elementy teorii poznania, logiki formalnej, metodologii nauk*, Wrocław.
- Kotarbiński T. [1969], *Traktat o dobrej robocie*, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- Kotarbiński T. [1970], *Sprawność i błąd*, Warszawa.
- Kotarbiński T. [1972], *Przegląd problemów nauk o nauce*, [w:] tenże, *Problemy epistemologii pragmatycznej*, Wrocław.
- Kotarbiński T. [1973], *Przedmowa*, [w:] A. Schopenhauer, *Erystyka czyli sztuka prowadzenia sporów*, Kraków.
- Kotarbiński T. [1974], *Kurs logiki dla prawników*, Warszawa.
- Kotler Ph. i in. [1999], *Marketing narodów. Strategiczne podejście do budowania bogactwa narodowego*, Kraków.
- Kowalik T. [2005], *Systemy gospodarcze. Efekty i defekty reform i zmian ustrojowych*, Warszawa.
- Kowalik T., Hausner J. (red.) [2000], *Polscy ekonomiści w świecie*, Warszawa–Kraków.
- Kozielecki J. [1979], *Nauka i osobowość*, Warszawa.
- Kozłowski S.G. [2004], *Systemy ekonomiczne*, Lublin.
- Koźmiński A.K. [2004], *Zarządzanie w warunkach niepewności*, Warszawa.
- Krajewski W. [1998], *Prawa nauki. Przegląd zagadnień metodologicznych i filozoficznych*, Warszawa.
- Kraska M. [2004], *Credit-scoring i credit rating. Zastosowanie w banku komercyjnym*, Warszawa.
- Kriegeskorte N. i in. [2010], *Everything you never wanted to know about circular analysis, but were afraid to ask*, „Journal of Cerebral Blood Flow & Metabolism”, nr 30.
- Krippner G.R. [2005], *The financialization of the American economy*, „Socio-Economic Review”, t. 3, nr 2.
- Krugman P. [2012], *Zakończcie ten kryzys!*, Gliwice.
- Kruschwitz L. [2001], *Finanzmathematik. Lehrbuch der Zins-, Renten-, Tilgungs-, Kurs- und Renditerechnung*, Monachium.
- Krzyżanowski L. [1985], *Podstawy nauki zarządzania*, Warszawa.
- Kuc B.R. [2012], *Funkcje nauki. Wstęp do metodologii*, Warszawa.
- Kuhn T.S. [1968], *Struktura rewolucji naukowych*, Warszawa.
- Kuhn T.S. [2003], *Droga po strukturze*, Warszawa.
- Kukułka J. [2000], *Teoria stosunków międzynarodowych*, Warszawa.
- Kula W. [1963], *Problemy i metody historii gospodarczej*, Warszawa.
- Kulowa M. (red.) [2004], *Czesław Bobrowski – mistrz ekonomii stosowanej*, Warszawa.
- Kuryłek W. [2004], *Kłopoty z projekcją*, „Rzeczpospolita”, 29 listopada.
- Lakatos I. [1974], *Falsifikation und die Methodologie wissenschaftlicher Forschungsprogramme*, [w:] I. Lakatos, A. Musgrave, *Kritik und Erkenntnisfortschritt*, Brunszwik.
- Lakatos I., Musgrave A. [1970], *Criticism and the Growth of Knowledge*, Cambridge.
- Lambert C.A. [2006], *The marketplace of perceptions*, „Harvard Magazine”, marzec/kwiecień, za: „Forum” 2006, nr 15.
- Landes D.S. [2000], *Bogactwo i nędza narodów. Dlaczego jedni są tak biedni, a inni tak bogaci*, Warszawa.
- Landreth H., Colander D.C. [1998], *Historia myśli ekonomicznej*, Warszawa.
- Lange O. [1959], *Ekonomia polityczna*, t. 1, Warszawa.
- Langmuir I. [1989], *Pathological science*, „Physics Today”, t. 42, nr 10.
- Lapavistas C. [2013], *Profiting Without Producing: How Finance Exploits Us All*, Londyn–Nowy Jork.
- Latour B., Woolgar S. [1986], *Laboratory Life. The Construction of Scientific Facts*, Princeton.
- Leibenstein H. [1988], *Poza schematem homo oeconomicus. Nowe podstawy mikroekonomii*, Warszawa.
- Leidl R. i in. (red.) [1999], *Ansätze und Methoden der ökonomischen Evaluation – eine internationale Perspektive*, Baden-Baden.
- Lem S. [1967], *Summa technologiae*, Kraków.
- Leonarski J. [1982], *Socjologiczne aspekty wzrostu gospodarczego w ekonomii zachodniej*, Warszawa.

- Leontief W. [1972], *Założenia teoretyczne i nie obserwowane fakty*, „Życie Gospodarcze”, nr 13.
- Leszczyński D., Szlachcic K. [2003], *Wprowadzenie do francuskiej filozofii nauki. Od Comte'a do Foucaulta*, Wrocław.
- Leśkiewicz I., Leśkiewicz Z. [1999], *Zarys metodologii ekonomii*, Szczecin.
- Levitt S.D., Dubner S.J. [2006], *Freakonomia. Świat od podszewki*, Gliwice.
- Lewandowski J. [1973], *Stan i perspektywy rozwojowe podstawowych nauk ekonomicznych*, w: *Materiały II Kongresu Nauki Polskiej*, Warszawa.
- Lewis W.W. [2005], *Potęga wydajności*, Warszawa.
- Lipiński E. [1981], *Problemy, pytania, wątpliwości. Z warsztatu ekonomisty*, Warszawa.
- Lisikiewicz J. [1973], *Stan i perspektywy rozwojowe ekonomik branżowych i badań stosowanych*, w: *Materiały II Kongresu Nauki Polskiej*, Warszawa.
- Lounsbury M., Hirsch P.M. (red.) [2010], *Markets on Trial: The Economic Sociology of the U.S. Financial Crisis*, Bingley.
- Lubowski A. [2013], *Świat 2040. Czy Zachód musi przegrać?*, Kraków.
- Luttwak E. [2000], *Turbokapitalizm. Zwycięzcy i przegrani światowej gospodarki*, Wrocław.
- Łachtin G.A. [1972], *Taktyka nauki. Ekonomika i organizacja pracy placówek naukowo-badawczych*, Warszawa.
- Łojewska M.I. [1986], *Filozofia nauki*, Warszawa.
- Łukaszewicz A. [2001], *Dylematy ekonomiczne przełomu stuleci*, Warszawa.
- Mackay Ch. [1999], *Niezwykłe złudzenia i szaleństwa tłumów*, Warszawa.
- Madej Z. [1972], *Nauka i rozwój gospodarczy*, Warszawa.
- Maławski M. i in. [2004], *Konkurencja i kooperacja. Teoria gier w ekonomii i naukach społecznych*, Warszawa.
- Mała encyklopedia logiki* [1970], Wrocław–Warszawa–Kraków.
- Mantegna R.N., Stanley H.E. [2001], *Ekonofizyka. Wprowadzenie*, Warszawa.
- Markowski M. [1976], *Metodologia nauk*, Wrocław.
- Marsh L. (red.) [2011], *Hayek in Mind: Hayek's Philosophical Psychology*, Bingley.
- Martin H.-P., Schumann H. [1999], *Pułapka globalizacji. Atak na demokrację i dobrobyt*, Wrocław.
- Martin P.N., Hollnagel B. [2005], *Największe afery w dziejach świata*, Warszawa.
- Martin R. [2002], *Financialization of Daily Life*, Filadelfia.
- Maszczyk D., Radziejewicz-Winnicki A. (red.) [1979], *Metody badań w naukach społecznych*, Katowice.
- Matejko A. [1965], *Spoleczne warunki pracy twórczej*, Warszawa.
- Mathews J.T. [1997], *Ewolucja władzy*, „Gazeta Bankowa”, nr 13.
- Matkowski Z. (red.) [1991], *Laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii*, Warszawa.
- Maturana H.R. [1998], *Biologie der Realität*, Frankfurt nad Menem.
- Matysiak A. [2015], *Podstawy teoretyczne i metodologiczne nowego pragmatyzmu*, „Ekonomista”, nr 2.
- Mayer T. [1996], *Prawda kontra precyzja w ekonomii*, Warszawa.
- Mayer T. [2001], *Improving communication in economics. A task for methodologists*, „Journal of Economic Methodology”, nr 1.
- Mazur M. [1970], *Historia naturalna polskiego naukowca*, Warszawa.
- Mączyńska E., Pysz P. (red.) [2013], *Ordoliberalizm i społeczna gospodarka rynkowa wobec wyzwań współczesności*, Warszawa.
- Meixner J. (red.) [1997], *Konstruktivismus und die Vermittlung produktiven Wissens*, Hamburg.
- Ménard C. [2001], *Methodological issues in new institutional economics*, „Journal of Economic Methodology”, nr 8.
- Merton R.K. [2002], *Teoria socjologiczna i struktura społeczna*, Warszawa.
- Michałków I. [2002], *Geografia ekonomiczna. Świat i Polska*, Warszawa.
- Mielecki J. [1979], *Wstęp do metodologii ekonomii*, Wrocław.
- Miklaszewska J. [2001], *Filozofia a ekonomia. W kręgu teorii publicznego wyboru*, Kraków.
- Miller J.H., Page S.E. [2007], *Complex Adaptive Systems: An Introduction to Computational Models of Social Life*, Princeton.

- Minc B. [1998], *Ekonomia na rozdrożu. O symptomach kryzysu gospodarki i teorii ekonomii*, Warszawa.
- Mirowski Ph. [1989], *More Heat than Light: Economics as Social Physics, Physics as Nature's Economics*, Cambridge.
- Mirowski Ph. [1994], *Natural Images in Economic Thought*, Cambridge.
- Mishan E.J. [1986], *Spór o wzrost gospodarczy*, Warszawa.
- Miśkiewicz B. [1985], *Wstęp do badań historycznych*, Warszawa–Poznań.
- Mitchell M. [2009a], *Complexity: A Guided Tour*, Oksford.
- Mitchell S.D. [2008], *Komplexitäten – Warum wir erst anfangen, die Welt zu verstehen. Suhrkamp*, Frankfurt nad Menem.
- Mitchell S.D. [2009b], *Unsimple Truths: Science, Complexity, and Policy*, Chicago.
- Mitraszewska A. [2006], *Złoty duński środek w walce z bezrobociem*, „Gazeta Wyborcza”, 10 kwietnia.
- Mizerski S. [2005], *My multiinstrumentaliści*, „Polityka”, dodatek nr 37.
- Money, Finance and Demography: The Consequences of Ageing* [2006], 26th SUERF Colloquium, Lizbona.
- Morawski Witold [2001], *Socjologia ekonomiczna. Teoria. Empiria*, Warszawa.
- Morawski Wojciech [2002], *Zarys powszechnej historii pieniądza i bankowości*, Warszawa.
- Mulkay M.J. [1979], *Science and Sociology of Knowledge*, Londyn.
- Nagel E. [1970], *Struktura nauki*, Warszawa.
- Naisbitt J. [1997], *Megatrendy. Dziesięć nowych kierunków zmieniających nasze życie*, Poznań.
- Nalimow W.W., Mulczenko Z.M. [1971], *Naukometria*, Warszawa.
- Nasiłowski M. [1980], *Michała Kaleckiego teoria kapitalizmu*, „Ekonomista”, nr 1.
- Neave E.H. [1998], *Financial Systems: Principles and Organisation*, Londyn.
- Neves J.C. das [2003], *Ekonomia z Bogiem*, Kraków.
- New Perspectives Quarterly* [2006], zima, za: „Forum”, nr 9.
- Nicolis G., Prigogine I. [1989], *Exploring Complexity: An Introduction*, Nowy Jork.
- Niesiołowska M. [2005], *Reprezentacje społeczne zjawisk ekonomicznych*, Białystok.
- Niessen M. i in. (red.) [1984], *International vergleichende Sozialforschung*, Frankfurt nad Menem–Nowy Jork.
- Nikt nie wie, co będzie dalej. Z brytyjskim ekonomistą Robertem Skidelskym rozmawia Maciej Nowicki* [2009], „Dziennik”, 24–25 stycznia.
- Nonaka I., Takeuchi H. [2000], *Jak spółki japońskie dynamizują procesy innowacyjne*, Warszawa.
- Nowak E., Wahrenburg M. [2001], *Goethe – Universitaet Frankfurt. Profilierung durch Schwerpunkt Finanzen*, „Die Bank”, nr 5.
- Nowak L. [1972], *Model ekonomiczny. Studium z metodologii ekonomii politycznej*, Warszawa.
- Nowak L. [1979], *The Structure of Idealization*, Berlin.
- Nowak L., Nowakowa I. [2000], *Idealization X: The Richness of Idealization*, Dordrecht.
- Nowak S. [1985], *Metodologia badań społecznych*, Warszawa.
- Nowicka-Jeżowa A. (red.) [1998], *Badania porównawcze. Dyskusja o metodzie*, Izabelin.
- Ofiarski Z. [2004], *Prawo bankowe*, Kraków.
- Okólski M. [2004], *Demografia. Podstawowe pojęcia, procesy i teorie w encyklopedycznym zarysie*, Warszawa.
- Orczyk J. [1976], *Zarys metodyki pracy umysłowej*, Warszawa.
- Orłowski W.N. [2011], *Świat do przeróbki. Spekulanci, bankruci, giganci i ich rywale*, Warszawa.
- Ormerod P. [2000], *Butterfly Economics: A New General Theory of Social and Economic Behavior*, Nowy Jork.
- Osińska M. [2006], *Ekonomometria finansowa*, Warszawa.
- Ossowski S. [1967], *Nauka o nauce, w: tenże, O nauce*, Warszawa.
- Ossowski S. [2001], *O osobliwościach nauk społecznych*, Warszawa.
- Ostasz L. [1999], *Homo methodicus. Między filozofią, humanistyką i naukami ścisłymi*, Olsztyn.
- Otte M. [2009], *Kiedy nadchodzi kryzys*, Warszawa.
- Owsiak S. [2015], *Finanse*, Warszawa.
- Pajestka J. [1981], *Problemy etyczne w rozważaniach ekonomicznych*, „Ekonomista”, nr 2.

- Pajestka J. [1990], *Prolegomena globalnej racjonalności człowieka. O racjonalnej ewolucji cywilizacyjnej*, Warszawa.
- Palacios-Huerta I. (red.) [2014], *Gospodarka za 100 lat. Najważniejsi ekonomiści przewidują przyszłość*, Warszawa.
- Parker G. [2006], *Kryzys europejskich systemów emerytalnych oddała się*, „Financial Times”, 13 lutego.
- Parsons T., Smelser N.J. [1957], *Economy and Society. A Study in the Integration of Economic and Social Theory*, Londyn.
- Patterson R. [2002], *Kompendium terminów bankowych po polsku i angielsku*, Warszawa.
- Pelzmann L. [2000], *Wirtschaftspsychologie. Behavioral Economics, Behavioral Finance, Arbeitswelt*, Wiedeń.
- Peschar J. [1984], *Neuere Entwicklungen in der vergleichenden Sozialstrukturforschung*, w: *International vergleichende Sozialforschung*, red. M. Niessen i in., Frankfurt nad Menem.
- Peters E.E. [1997], *Teoria chaosu a rynki kapitałowe*, Warszawa.
- Petru R. [2015], *Koniec wolnego rynku? Geneza kryzysu*, Warszawa.
- Phelps E. [2013], *Mass Flourishing*, Princeton–Oksford.
- Piazolo D. [2001], *The New Economy and the International Regulatory Framework*, „Kiel Working Paper”, nr 1030, Kilonia.
- Pickering A. [1981], *The hunting of the quark*, „ISIS”, t. 72, nr 2.
- Pickering A. [1984], *Constructing Quarks: A Sociological History of Particle Physics*, Edynburg.
- Pieter J. [1971], *Psychologia nauki*, Warszawa.
- Pieter J. [1974], *Z zagadnień pracy naukowej*, Wrocław.
- Pietras L. [1976], *Teoriopoznawcze problemy ekonomii. Jeszcze o przedmiocie ekonomii politycznej*, „Ekonomista”, nr 4.
- Piketty T. [2015], *Kapitał w XXI wieku*, Warszawa.
- Pisanie to wieczny początek* [2003], „Rzeczpospolita”, nr 227.
- Plummer T. [1995], *Psychologia rynków finansowych*, Warszawa.
- Pluta W. [1977], *Wielowymiarowa analiza porównawcza w badaniach ekonomicznych*, Warszawa.
- Pogorzelski W. [2002], *O filozofii badań systemowych*, Warszawa.
- Polanyi K. [2010], *Wielka transformacja*, Warszawa.
- Polanyi M. [1997], *Personal Knowledge. Towards a Post-Critical Philosophy*, Chicago.
- Poniatowski Z. [1963], *Nauka*, Warszawa.
- Popkin R.H., Stroll A. [1994], *Filozofia*, Poznań.
- Popowicz K. [2004], *Kilka uwag o pięknie nauki*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów SGH”, nr 46.
- Popper K.R. [2002], *Logika odkrycia naukowego*, Warszawa.
- Pörksen B. [2001], *Abschied vom Absoluten: Gespräche zum Konstruktivismus*, Heidelberg.
- Power J.D. i in. [2012], *Spurious but systematic correlations in functional connectivity MRI networks arise from subject motion*, „Neuroimage”, nr 59.
- Prigogine I., Stengers I. [1990], *Z chaosu ku porządkowi. Nowy dialog człowieka z przyrodą*, Warszawa.
- Problemy epistemologii pragmatycznej* [1972], Materiały z posiedzeń Konwersatorium Naukoznawczego PAN, Wrocław.
- Pysz P. i in. (red.) [2014], *Ład gospodarczy a współczesna ekonomia*, Warszawa.
- Rasmussen J. [1989], *Goodbye Theory, Hello Reality?*, „CDR Working Papers”, maj, Kopenhaga.
- Ratajczak M. [2012], *Finansyzacja gospodarki*, „Ekonomista”, nr 3.
- Ratey J. [2003], *A User's Guide to the Brain: Perception, Attention, and the Four Theaters of the Brain*, Londyn.
- Redelbach A. [1999], *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń.
- Referat Sekcji Nauk Ekonomicznych* [1951], w: *Stan i zadania nauk ekonomicznych w Polsce*, Warszawa.
- Reuter N. [1996], *Der Institutionalismus. Geschichte und Theorie der evolutionären Oekonomie*, Marburg.
- Richter R., Furubothn E.G. [1999], *Neue Institutionenökonomik. Eine Einführung und kritische Würdigung*, Tybinga.

- Ritzer G. [1999], *Mcdonaldyzacja społeczeństwa*, Warszawa.
- Ritzer G. [2004], *Klasyczna teoria socjologiczna*, Poznań.
- Robinson J. [1981], *What Are the Questions? And Other Essays: Further Contributions to Modern Economics*, Nowy Jork.
- Rodrik D. [2011], *Jedna ekonomia, wiele recept. Globalizacja, instytucje i wzrost gospodarczy*, Warszawa.
- Rogowski G. [2001], *Zastosowanie modelowania w bankowości*, Poznań–Wrocław.
- Ronek H. [1995], *Pragmatyczna metodologia rachunkowości*, Lublin.
- Rosenberg A. [1994], *Economics – Mathematical Politics or Science of Diminishing Returns?*, Chicago.
- Rothbard M.N. [2003], *Złoto, banki, ludzie – krótka historia pieniądza*, Warszawa.
- Rothschild K.W. [1992], *Ethik und Wirtschaftstheorie*, Tybinga.
- Roubini N., Mihm S. [2011], *Ekonomia kryzysu*, Warszawa.
- Rudniański J. [1976], *Nauka. Twórczość i organizacja*, Warszawa.
- Ryan L.V., Sójka J. (red.) [1997], *Etyka biznesu. Z klasyki współczesnej myśli amerykańskiej*, Poznań.
- Rybiński K. [2004], *Niepewność w polityce pieniężnej*, „Rzeczpospolita”, 27–28 listopada.
- Rybiński K. [2006], *Globalne zagadki*, „Rzeczpospolita”, 13 marca.
- Sachs J. [2006], *Wysokie podatki nie szkodzą krajom nordyckim*, „Rzeczpospolita”, nr 122.
- Samuelson P.A. [2005], *Der Markt hat kein Herz*, „Der Spiegel”, nr 38.
- Schumacher E.F. [1981], *Małe jest piękne. Spojrzenie na gospodarkę świata z założeniem, że człowiek coś znaczy*, Warszawa.
- Schumpeter J.A. [1918], *Die Krise des Steuerstaates*, Lipsk.
- Schumpeter J.A. [1995], *Kapitalizm. Socjalizm. Demokracja*, Warszawa.
- Schwab K. [2002], *Spoleczne sumienie biznesu*, „Newsweek”, nr 51.
- Sédillot R. [2002], *Moralna i niemoralna historia pieniądza*, Warszawa.
- Sedláček T. [2012], *Ekonomia dobra i zła*, Warszawa.
- Sedláček T., Orrel D. [2012], *Zmierzch homo oeconomicus*, Warszawa.
- Seers D. [1981], *Luka kulturowa w ekonomii*, w: *Teorie ekonomiczne a współczesne społeczeństwo*, red. B. Kamiński, J. Kulig, Warszawa.
- Semkow J. [1974a], *Spór o metodę. Teoriopoznawcze i metodologiczne aspekty ekonomii politycznej*, Warszawa.
- Semkow J. [1974b], *Rola modeli w dociekaniach ekonomicznych*, „Biuletyn Naukowy Instytutu Nauk Ekonomicznych”, nr 32.
- Semkow J. [1984], *Wprowadzenie do ekonomii*, Warszawa.
- Semkow J. [1988], *Śladami wielkich ekonomistów*, Warszawa.
- Semkow J., Żurawicki S. [1977], *Elementy metodologii nauk ekonomicznych*, Warszawa.
- Shermer M. [2009], *Rynkowy umysł*, Warszawa.
- Siciński A., Gzula J. (red.) [1976], *Problemy metodologii prognozowania. Wybór tekstów*, Warszawa.
- Siebel W. [1965], *Die Logik des Experiments in den Sozialwissenschaften*, Berlin.
- Siedlecka U. [1996], *Prognozowanie ostrzegawcze w gospodarce*, Warszawa.
- Siemianowski A. [1976], *Poznawcze i praktyczne funkcje nauk empirycznych*, Warszawa.
- Simmel G. [1997], *Filozofia pieniądza*, Poznań.
- Siuda W. [2002], *Elementy prawa dla ekonomistów*, Poznań.
- Skidelsky R. [2012], *Keynes. Powrót mistrza*, Warszawa.
- Skousen M. [2015], *Logika ekonomii*, Warszawa.
- Slater R. [2003], *Jack Welch. Kto przewodzi nie musi zarządzać*, Warszawa.
- Słownik historii myśli ekonomicznej* [2004], Kraków.
- Smith D. [2007], *Ekonomia dobrze przyrządzona*, Warszawa.
- Snowdon B., Vane H.R. [2003], *Rozmowy z wybitnymi ekonomistami*, Warszawa.
- Snowdon B. i in. [1998], *Współczesne nurty teorii makroekonomii*, Warszawa.
- Soddy F. [1922], „The Origins of the Conception of Isotopes”, wykład, 12 grudnia, Sztokholm.
- Sokal A. [1998], *A physicist experiments with cultural studies*, „Lingua Franca”, maj/czerwiec.

- Solarz J.K. [2004], *Bankowość międzynarodowa. Analiza instytucjonalna*, Warszawa.
- Soros G. [1999], *Kryzys światowego kapitalizmu*, Warszawa.
- Soros G. [2004], *Bańka amerykańskiej supremacji*, Kraków.
- Sosnowska H. [2005], *Praktyczne pożytki z teorii gier*, „Rzeczpospolita”, 15–16 października.
- Soto H. de [2002], *Tajemnica kapitału*, Chicago–Warszawa.
- Sowell T. [2003], *Ekonomia dla każdego. Czyli to, co każdy szanujący się obywatel, wyborca i podatnik wiedzieć powinien*, Warszawa–Chicago.
- Sowell T. [2004], *Ekonomia stosowana, czyli co robić, żeby nie psuć gospodarki*, Warszawa.
- Spork P. [2009], *Der zweite Code*, Hamburg.
- Spowiedź monetarysty. Wywiad z Miltonem Friedmanem* [2003], „Forum”, nr 26.
- Stacewicz J. [2003], *W kierunku metaekonomii*, Warszawa.
- Stacewicz J. (red.) [2005], *Problemy ekonomii i polityki rozwoju*, Warszawa.
- Stachak S. [1997], *Wstęp do metodologii nauk ekonomicznych*, Warszawa.
- Stachak S. [2013], *Podstawy metodologii nauk ekonomicznych*, Warszawa.
- Stachowiak H. (red.) [1995], *Pragmatik. Handbuch pragmatischen Denkens*, t. 5, Hamburg.
- Stan i zadania nauk ekonomicznych w Polsce* [1951], Materiały Sekcji Nauk Ekonomicznych I Kongresu Nauki Polskiej, Warszawa.
- Staniszki J. [2004], *Władza globalizacji*, Warszawa.
- Staniszki J. [2005], *Szanse Polski. Nasze możliwości rozwoju w obecnym świecie*, Warszawa.
- Stankiewicz W. [2000], *Historia myśli ekonomicznej*, Warszawa.
- Stier W. [1996], *Empirische Forschungsmethoden*, Berlin.
- Stiglitz J.E. [2004a], *Ekonomia sektora publicznego*, Warszawa.
- Stiglitz J.E. [2004b], *Globalizacja*, Warszawa.
- Straffin P.D. [2001], *Teoria gier*, Warszawa.
- Strahl D. [1996], *Modele zarządzania bankiem (model Triada)*, Wrocław.
- Such J. [1973], *Wstęp do metodologii ogólnej nauk*, Poznań.
- Sudoł S. [2012], *Nauki o zarządzaniu. Podstawowe problemy, kontrowersje i propozycje*, Warszawa.
- Sułkowski Ł. [2005], *Epistemologia w naukach o zarządzaniu*, Warszawa.
- Sun W. i in. (red.) [2011], *Finance and Sustainability: Towards a New Paradigm? A Post-Crisis Agenda*, Bingley.
- Szacki J. [2004], *Historia myśli socjologicznej*, Warszawa.
- Szewczyk R. [2005], *Manowce keynesizmu*, Bochnia.
- Sztompka P. [2002], *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków.
- Tajniki finansów. Praktyczny przewodnik po fundamentach i arkanach finansów* [2000], Warszawa.
- Taleb N.N. [2013], *Antykruchłość. O rzeczach, którym służą wstrząsy*, Warszawa.
- Tapscott D. [1998], *Gospodarka cyfrowa. Nadzieje i niepokoje ery świadomości systemowej*, Warszawa.
- Tarczyński W., Mojsiewicz M. [2001], *Zarządzanie ryzykiem*, Warszawa.
- Taylor E. [1947], *Wstęp do ekonomiki*, Poznań.
- Taylor J.B. [2010], *Zrozumieć kryzys finansowy*, Warszawa.
- Tempczyk M. [1998], *Teoria chaosu a filozofia*, Warszawa.
- Tenzer O. (red.) [1979], *Wstęp do metodologii ekonomii*, Wrocław.
- Teoria to wodolejstwo. Rozmowa z dyrektorem Institut Français de Gestion w Polsce M. Muszyńskim* [1996], „Gazeta Bankowa”, nr 16.
- Thom R. [1991], *Parabole i katastrofy. Rozmowy o matematyce, nauce i filozofii z Giulio Giorello i Simona Morini*, Warszawa.
- Thomson W. [1889], *Popular Lectures and Addresses*, t. 1: *Constitution of Matter*, Londyn.
- Thurow L., Heilbroner R.L. [2006], *Ekonomia od podstaw*, Gliwice.
- Tittenbrun J. [1991], *Instytucje finansowe a własność kapitału akcyjnego*, Poznań.
- Toffler A. [1977], *Ekospazm*, Warszawa.
- Toffler A. [2003], *Zmiana władzy. Wiedza, bogactwo i przemoc u progu XXI stulecia*, Poznań.

- Tokarczyk R.A. [1997], *Komparatystyka prawnicza*, Kraków–Lublin.
- Tomaschek N. [2003], *Der Konstruktivismus. Versuch einer Darstellung der konstruktivistischen Philosophie*, Ratzbona.
- Topolski J. [1984], *Metodologia historii*, Warszawa.
- Toporowski J. [2012], *Dlaczego gospodarka światowa potrzebuje krachu finansowego*, Warszawa.
- Toyo E. [1977], *Marks i Keynes. Analiza porównawcza metodologii makroekonomicznej*, Warszawa.
- Trautwein F. [1992], *Die Anwendbarkeit der «Theorie komplexer Phaenomene» F.A. von Hayeks auf die Erklarung von Institutionen. Methodologische Analyse und Ueberpruefung anhand des Marktes fuer Junk Bonds*, Monachium.
- Turner J.H. [2004], *Struktura teorii socjologicznej*, Warszawa.
- Tuszko A., Chaskielewicz S. [1968], *Badania naukowe. Organizowanie i kierowanie*, Warszawa.
- Tyler G.R. [2013], *What Went Wrong*, Dallas.
- Tyszka T. [2004], *Psychologia ekonomiczna*, Gdańsk.
- Urchs M. [1996], *Przyczynowość a chaotyczny charakter systemów*, „Filozofia Nauki”, nr 3.
- Urchs M. [2002], *Maschine, Koerper, Geist. Eine Einfuehrung in die Kognitionswissenschaft*, Frankfurt nad Menem.
- Voisé W. [1973], *Nowożytne społeczności uczonych*, Warszawa.
- Voit J. [2001], *The Statistical Mechanics of Financial Markets*, Berlin–Heidelberg.
- W szponach ryzyka. Z niemieckim socjologiem Ulrichem Beckiem rozmawia Jacek Żakowski [2005], „Polityka”, nr 25.
- Wagner A. [1883], *Lehr- und Handbuch der politischen Oekonomie. Vierte Hauptabtheilung: Finanzwissenschaft*, Lipsk.
- Wallerstein I. [2004], *Koniec świata, jaki znamy*, Warszawa.
- Wapshott N. [2013], *Keynes kontra Hayek. Spór, który zdefiniował współczesną ekonomię*, Warszawa.
- Ward B. [1972], *What's Wrong with Economics?*, Nowy Jork.
- Warsh D. [2012], *Wiedza i bogactwo narodów. Historia odkrycia ekonomicznego*, Warszawa.
- Watkins J.W.N. [2001], *Wyjaśnianie historii. Indywidualizm metodologiczny i teoria decyzji w naukach społecznych*, Wrocław.
- Weber M. [1922], *Wissenschaft als Beruf*, [w:] tenże, *Gesammelte Aufsätze zur Wissenschaftslehre*, Tybinga.
- Werner S., Zittel C. (red.) [2011], *Ludwik Fleck: «Denkstile und Tatsachen»*. *Gesammelte Schriften und Zeugnisse*, Berlin.
- Wetz E.J. [1994], *Die Gleichgültigkeit der Welt: philosophische Aufsätze*, Frankfurt nad Menem.
- Węclawski J. [2005b], *Polski rynek bankowy – w poszukiwaniu efektywności i konkurencyjności*, [w:] J. Węclawski (red.), *Nauki ekonomiczne wobec problemów współczesnej gospodarki*, Lublin.
- Węclawski J. [2005a], *Zmiany demograficzne jako czynnik rozwoju bancassurance*, [w:] J. Nowakowski, J. Ostaszewski (red.), *Wybrane zagadnienia teorii oraz praktyki finansów*, Warszawa.
- Wheen F. [2005], *Karol Marks. Biografia*, Warszawa.
- Whitehead G. [2001], *Ekonomia*, Poznań.
- Wiener N. [1988], *The Human Use of Human Beings: Cybernetics and Society*, Nowy Jork.
- Wierzbowski M., Wyrzykowski M. (red.) [2005], *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjne*, Warszawa.
- Wilber K. [2006], *Integralna teoria wszystkiego. Wizja dla biznesu, polityki, nauki i duchowości*, Poznań.
- Wilczyński W. [2000], *Rynek i pieniądz w Polsce u progu XXI wieku*, Poznań.
- Williamson O.E. [1998], *Ekonomiczne instytucje kapitalizmu. Firmy, rynki, relacje kontraktowe*, Warszawa.
- Wilson E.B. [1968], *Wstęp do badań naukowych*, Warszawa.
- Wojtyna A. [2000], *Ewolucja keynesizmu a główny nurt ekonomii*, Warszawa.
- Wojtyna A. [2001], *Czy tradycyjna ekonomia pozwala zrozumieć «nową gospodarkę»?*, [w:] G.W. Kołodko (red.), *«Nowa gospodarka» i jej implikacje dla długookresowego wzrostu w krajach posocjalistycznych*, Warszawa.
- Woodward B. [2002], *Maestro Alan Greenspan, Fed i amerykański boom*, Warszawa.
- Woś R. [2014], *Dziecięca choroba liberalizmu*, Warszawa.

- Wójcicki R. [1977], *Wykłady z metodologii nauk*, Wrocław.
- Wrona J., Rek J. (red.) [1997], *Podstawy geografii ekonomicznej*, Warszawa.
- Współpraca zamiast konkurencji. 27. Sympozjum Zarządzania w St. Gallen* [1997], „Rzeczpospolita”, nr 123.
- Yip G.S. [1996], *Strategia globalna. Światowa przewaga konkurencyjna*, Warszawa.
- Zaleska M. [2013], *Bankowość*, Warszawa.
- Zaleskiewicz T. [2003], *Psychologia inwestora giełdowego*, Gdańsk.
- Zarębski T. [2005], *Od paradygmatu do «kosmopolis»*, Wrocław.
- Żąbkowicz A. [2001], *Instytucje i wzrost gospodarczy w Chile. Neoliberalizm i sztuka kompromisu*, Warszawa.
- Zieleniewski J. [1966], *Efektywność badań naukowych*, Warszawa.
- Ziman J. [1972], *Spółczesność nauki*, Warszawa.
- Zingales L. [2000], *In search of new foundations*, „The Journal of Finance”, nr 4.
- Zorde K. [2004], *Metafizyczne wątki w ekonomii*, Warszawa.
- Żakowski J. [2005b], *Anty-Tina. Rozmowy o lepszym świecie, myśleniu i życiu*, Warszawa.
- Żakowski J. [2005a], *Czy ekonomia to nauka?*, „Gazeta Wyborcza”, 11 lipca.
- Żurawicki S. [1961], *Ekonomia polityczna a matematyka*, Warszawa.
- Żurawicki S. [1965], *Zarys dziejów myśli ekonomicznej*, Wrocław.
- Żurawicki S. [1969], *Metodologiczne problemy nauk ekonomicznych*, Warszawa.
- Żurawicki S. [1974], *Kategorie i prawa ekonomiczne*, Warszawa.
- Żurawicki S. [1975], *Recenzja pracy J. Semkowa «Spór o metodę»*, „Ekonomista”, nr 3.
- Żurawicki S. [1980], *Metody i techniki badań ekonomicznych. Zagadnienia epistemologiczne i metodologiczne*, Warszawa.
- Żurawicki S. [1987], *W poszukiwaniu teorii ekonomicznej jutra*, Warszawa.
- Żyro T. [2004], *Wstęp do politologii*, Warszawa.
- Żyzyński J. [1988], *Ogólna metodologia nauk a ekonomia – krytyka i postulaty*, „Ekonomista”, nr 5.

Prof. dr hab. Stanisław Flejterski od 1999 roku pracuje w Katedrze Bankowości i Finansów Porównawczych na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego. Głównym przedmiotem badań prof. Flejterskiego są: bankowość, systemy i rynki finansowe, globalizacja finansowa, finanse porównawcze, metodologia finansów, finansowe podstawy rozwoju regionalnego i finansowego. Jest autorem, współautorem lub redaktorem ponad 50 książek i monografii, ponad 500 artykułów i referatów konferencyjnych, licznych ekspertyz, wielu artykułów popularnonaukowych i publicystycznych. W latach 2007–2015 członek Komitetu Nauk o Finansach PAN.

Prof. dr hab. Max Urchs uzyskał stopień doktora matematyki na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Nauczał na polskich i niemieckich uniwersytetach, wykładając logikę oraz nauki kognitywne. Od 2006 roku jest kierownikiem Zakładu Filozofii Nauki w European Business School, gdzie stworzył i implementował specjalistyczny program nauczania filozofii. Jest też dyrektorem Instytutu Etyki Biznesu. Kierował wieloma programami badawczymi i jest współwydawcą czasopism naukowych.

www.edu-libri.pl

Wydawnictwo edu-Libri jest oficyną wydawniczą e-publicacji naukowych i edukacyjnych.

Współpracujemy z doświadczonymi redaktorami merytorycznymi oraz technicznymi specjalizującymi się w przygotowywaniu publikacji naukowych i edukacyjnych. Stawiamy na jakość i profesjonalizm łączone z nowoczesnością, a najważniejsze dla nas są przyjemność współtworzenia i satysfakcja z dobrze wykonanego zadania.

Nasze publikacje elektroniczne są dostępne w księgarniach internetowych oraz w czytelnich on-line ibuk.pl i nasbi.pl

Sprzedaż książek drukowanych prowadzi wydawnictwo (zamówienia: edu-libri@edu-libri.pl) oraz księgarnie stacjonarne i internetowe (szczegóły na stronie wydawnictwa).

ISBN 978-83-63804-61-9

9 788363 804619